

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Філологічний факультет
Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика

МІКРОТОПОНІМІЯ ЗАХІДНОЇ ТУРКІВЩИНИ

Виконав:

студент 6 курсу, групи ФЛО-61
напряму підготовки (спеціальності)
014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Годованець Назар Миколайович

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент
Сокіл-Клепар Наталя Василівна

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. МІКРОТОПОНІМИ — ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ СТУДІЙ	8
1.1. Теоретичні аспекти розвитку і функціонування мікротопонімії як ономастичної галузі.....	8
1.2. Історія дослідження українського мікротопонімікону.....	16
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТВІРНИХ ОСНОВ МІКРОТОПОНІМІВ ЗАХІДНОЇ ТУРКІВЩИНИ	28
2.1. Відапелятивні мікротопоніми	28
2.1.1. Мікротопоніми, мотивовані географічною термінологією.....	29
2.1.1.1. Мікротопоніми, похідні від орографічної термінології.....	29
2.1.1.2. Мікротопоніми, похідні від гідрографічної термінології.....	32
2.1.1.3. Мікротопоніми, мотивовані зоонімною та фітонімною термінологією..	35
2.1.1.4. Мікротопоніми, мотивовані кількісними і якісними характеристиками.	40
2.1.2. Антропогенні найменування.....	43
2.1.2.1. Мікротопоніми, мотивовані назвами типів поселення і їхніх частин.....	43
2.1.2.2. Мікротопоніми, мотивовані назвами шляхів сполучення.....	44
2.1.2.3. Мікротопоніми, мотивовані землеробською лексикою.....	45
2.1.2.4. Мікротопоніми, мотивовані лексикою тваринництва.....	47
2.1.2.5. Мікротопоніми, мотивовані назвами промислів і ремесел.....	49
2.1.2.6. Мікротопоніми, мотивовані культовою лексикою.....	51
2.1.2.7. Мікротопоніми, мотивовані назвами споруд різного призначення та їхніх частин.....	53
2.1.2.8. Мікротопоніми, мотивовані диференціацією населення (соціальне і етнічне походження).....	53
2.2. Відонімні мікротопоніми	54
2.2.1. Відантропонімні мікротопоніми.....	55

2.2.2. Відтопонімні мікротопоніми.....	58
Висновки до розділу 2.....	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТОК А.....	74
ДОДАТОК Б.....	75
ДОДАТОК В.....	86

ВСТУП

Актуальність магістерської роботи полягає у поповненні фонду назв малих географічних об'єктів новими одиницями. Збирання мікротопонімного матеріалу – це дуже важлива справа. З огляду на те, що мікротопоніми швидко змінюються, а то й зникають зовсім, виникає нагальна потреба їхньої фіксації, систематизації й фахового аналізу. Ці назви є цінним джерелом для вивчення історії українського народу та його мови. Вони тісно пов'язані з життям місцевого населення. У них відображаються побут, вірування та звичаї, творчість народу, простежуються його торговельні, господарські та культурні зв'язки. Вивчення мікротопонімів допомагає простежити культурні особливості українського народу та риси його ментальності.

Середина ХХ століття в ономастичній науці ознаменувалася початками активного зацікавлення та дослідження назв малих географічних об'єктів різних регіонів України здебільшого на синхронному рівні. Студіювання українських мікротопоназв відбувалося в межах семантичного аналізу мотивувальних баз та їхньої структурно-словотвірної специфіки. Багато вчених-мовознавців зробили внесок у комплексне дослідження малих географічних назв окремих регіонів. Т. Поляруш займалася дослідженням мікротопонімії північно-східного Лівобережжя. Є. Черепанова здійснила аналіз малих географічних назв Чернігівсько-Сумського Полісся. Я. Пура проаналізував мікротопонімію Рівненської області. І. Чеховський здійснив фундаментальне дослідження мікротопоназв Чернівецької області. Н. Сокіл здійснила детальний аналіз мікротопонімів Сколівського району Львівської області. Мікротопонімія Підгір'я стала об'єктом наукових зацікавлень О. Михальчук. Мікротопоназви Західного Поділля опрацювала Н. Лісняк. Мікротопонімія Кропивницького (Кіровограда) була об'єктом наукової діяльності Р. Ляшенко. О. Заінчковська здійснила аналіз мікротопоназв південно-східного Поділля. В. Баньої досліджувала малі географічні назви басейну річки Ужа. О. Проць займалася

дослідженням мікротопонімії північних районів Львівщини. Мікротопоназви центральних та східних районів Львівської області перебували у полі наукового зору Н. Яніцької. Л. Білінська була автором дослідження мікротопонімів Покуття. Н. Бицко займалася вивченням мікротопонімії Тернопільської області. Малі географічні назви Івано-Франківської області були об'єктом наукового дослідження Н. Вебер. О. Лужецька займалася вивченням мікротопоназв південно-західного Опілля. І. Ординська проаналізувала географічні мікролокуси Північної Хмельниччини, а Я. Янчишина – Центральної Хмельниччини. О. Василик для фахового опрацювання вибрала мікротопоніми історичної Уманщини. О. Мосур присвятила кандидатську дисертацію мікротопонімії Самбірського циркулу (територія кількох сучасних районів Львівської області). До діахронних аспектів мікротопонімії почасти зверталися І. Чеховський, Н. Сокіл, В. Баньої, Л. Білінська, О. Лужецька.

Варто зауважити, що територія сіл Верхньої та Нижньої Яблуньок, Верхнього і Нижнього Турова окремо не була в полі зору сучасних ономастів. Свого часу географічні назви цих населених пунктів почасти увів у дослідження «Географічні назви Бойківщини» Я. Рудницький. Є також цінні мікротопонімні матеріали у книзі «Топоніміка Турківщини», яку уклав П. Зборовський. Однак належного ономастичного трактування всього спектру мікротопонімів цих населених пунктів іще не було. Саме тому запропонована робота науково виправдана й необхідна.

Об'єкт дослідження – мікротопоніми сіл Верхньої та Нижньої Яблуньок, Верхнього і Нижнього Турова Самбірського (донедавна Турківського) району Львівської області, а саме: назви кутків та частин сіл, вулиць, присілків, хуторів, водних об'єктів (річок, потоків, приток, озер, ставків, джерел, струмків, криниць, боліт, мочарів, глибоких місць на річці, місць для купання, водоспадів, вирів, бродів, пересохлих річок, заток, каналів, мостів, кладок), назв на позначення рельєфу (гір, верхів, долин, перевалів, скель, каменів, ярів, заглибин, балок, ровів, лугів, берегів, вигонів, круч, урочищ, хребтів, доріг,

стежок, орних полів, сінокосів, полонин, пасовищ, полів, лазів, печер, ґрунтових доріг, роздоріж), назв, пов'язаних із місцевою рослинністю (лісів та їх частин, чагарників, садів, посадок, дерев, кущів, галявин), сакральних об'єктів (церковних територій, цвинтарів, хрестів, могил, фігур).

Предмет дослідження – семантико-мотиваційні особливості твірних баз мікротопонімів досліджуваних населених пунктів західної частини Турківщини.

Мета роботи – здійснити лексико-семантичний аналіз мікротопонімів сіл Верхньої та Нижньої Яблуньок, Верхнього і Нижнього Турова.

Для досягнення зазначеної мети потрібно виконати ряд важливих завдань, а саме:

- опрацювати теоретичні основи мікротопоніміки та з'ясувати історію дослідження мікротопонімів України;
- зібрати сучасні назви малих географічних об'єктів аналізованих сіл, при цьому записувати й ті назви, яких уже нема, однак люди про них пам'ятають;
- проаналізувати семантико-мотиваційні основи мікротопоназв;
- укласти покажчики сучасних мікротопонімів досліджуваних населених пунктів Західної Турківщини.

Джерельна база дослідження: 302 мікротопоніми, самостійно зібрані польовим методом у селах Верхній та Нижній Яблуньках, Верхньому і Нижньому Турові від місцевих жителів.

Методи дослідження: об'єкт, предмет та визначені завдання дослідження зумовлюють систему загальнонаукових та спеціальних лінгвістичних методів і прийомів:

- **описовий метод** дав змогу здійснити аналіз семантики мотивувальних баз мікротопонімів і охарактеризувати тематичні групи досліджуваних власних назв;
- **метод компонентного аналізу** зумовив виокремлення семантичних груп мікротопонімів на основі подібності значень мотивувальних баз власних

назв;

– *метод кількісних підрахунків.*

Зібраний матеріал можна використати при укладанні регіональних словників мікротопонімів, зокрема, і словника географічних назв Львівської області, а також Загальноукраїнського словника мікротопонімів, Загальнослов'янського ономастичного атласу, ономастичних словників, словника народної географічної номенклатури. Також результати цієї роботи можна застосовувати для досліджень в галузі ономастики, лексикології, діалектології, дериватології, етнолінгвістики, лінгвогеографії, історії, краєзнавства, історії української мови, географії і т. ін.

Структура та обсяг дослідження. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1. МІКРОТОПОНІМИ — ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ СТУДІЙ

1.1. Теоретичні аспекти розвитку і функціонування мікротопонімії як ономастичної галузі

Мікротопонімія — це один з найунікальніших та найцікавіших шарів ономастичної лексики не лише в українському, а й у європейському мовознавстві. Глибоке і детальне опрацювання мікротопоназв має досить важливе значення для вивчення особливостей розвитку і функціонування української пропріальної лексики. На жаль, в сьогоdnішньому мовознавстві цей тип власних назв залишається, мабуть, найменш опрацьованим в діахронному і синхронному аспектах.

Мікротопонімія — це невід'ємна складова ономастики — мовознавчої галузі, об'єктом студій якої є власні назви різних типів. Важливим фактором, який вирізняє мікротопоніми з-поміж інших видів топонімів є те, що вони — надзвичайно цікавий матеріал для наукових досліджень представників різних гуманітарних наук: істориків, етнографів, археологів, діалектологів, істориків мови, фольклористів, географів тощо. Отже, це інтегральна галузь, яка розвивається на стику кількох наукових дисциплін, що також свідчить про важливість її ґрунтового дослідження.

Вже протягом тривалого часу найбільшою проблемою, пов'язаною з вивченням і дослідженням мікротопонімії, залишається обсяг географічних об'єктів, які варто включати до цього типу пропріальних назв. Тому різні дослідники зараховують до мікротопонімії різні локуси.

1957 року український дослідник Олександр Мельничук ужив поняття “мікротопоніміка” у статті “Топоніміка Кодимського району Одеської області”, однак не навів його тлумачення, окресливши назви полів, лісів, ярів та інших географічних об'єктів¹.

¹ Мельничук О. С. Топоніміка Кодимського району Одеської області. *Мовознавство*. 1957. С. 52–61. С. 59.

У “Словнику української ономастичної термінології” Дмитра Бучка та Наталії Ткачової подано визначення терміна “мікротопонім” як власної назви “невеликого, найчастіше природного фізико-географічного, рідше створеного людиною об’єкта, земельної ділянки господарського призначення, яка (назва) має вузьку сферу застосування”². Д. Бучко пропонує доволі широкий список об’єктів, які доцільно вважати мікротопонімами. До речі, вчений вважає, що до мікротопоназв потрібно залучати як природні, так і штучні об’єкти, які є продуктом активної господарської діяльності людини. Серед них “назви урочищ, полів, гаїв, лісів, частин лісів, лук, господарських угідь, мікроспоруд (колодязів, мостів, будок, вишок, зимівель, кордонів, мисливських будиночків тощо)”³. Крім того, укладач словника зазначає, що до мікротопоназв зараховують мікрогідроніми, мікроороніми, мікрохороніми і т. ін. У низці статей учений-ономаст навіть пропонував замінити термін “мікротопонім” на “анойконім”.

Щодо дефініції мікротопоніма, то Василь Німчук у проєкті “Українська ономастична термінологія” запропонував таку: “назва об’єкта локального значення”. Варто зазначити, що дослідник не відносить до мікротопонімів назв кутків, присілків, хуторів. Мовознавець вважає, що такі одиниці належать до ойконімів⁴.

Натомість відомий український учений Юрій Карпенко стверджує, що мікротопонімами не слід вважати назви малих водних об’єктів — річок і потоків. Мовознавець виокремлює такі специфічні особливості мікротопонімів: обмеженість у сфері вживання цих назв (відомі відносно небагатьом людям);

- мікротопоніми можуть легко змінюватися, замінюватися чи зникати узагалі;
- це фактор, що дозволяє орієнтуватися в географічному мікрорайоні;

² Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ, 2012. С. 121–122.

³ Там само. С. 122.

⁴ Німчук В. В. Українська ономастична термінологія (Проєкт). *Повідомлення української ономастичної комісії* (відп. ред. К. К. Цілуйко). Київ : Наукова думка, 1966. С. 31.

- дистанція між власними і загальними назвами мінімальна, тому її найлегше здолати;
- діахронічно мікротопоніми менш виразні власні імена, ніж інші топоніми;
- у мікротопонімії дуже поширене вживання загальних назв у функції власних без будь-яких словотворчих (морфологічних) змін мікротопоназв;
- характерною є топонімічна метонімія, тобто перенесення за суміжністю назви з одного географічного об'єкта (давнішого) на інший;
- у мікротопонімії нема специфічних формантів; для неї характерні безформантні утворення;
- більшість мікротопонімів у слов'ян утворено від власних імен — географічних й особових⁵.

Ольга Карпенко в енциклопедії «Українська мова» пропонує під мікротопонімом розуміти власну назву невеликого місцевого географічного об'єкта та частини макрооб'єктів (лісків, урочищ, полів, сінокосів, стежок, пасовищ, окремих каменів тощо. Серед специфічних рис мікротопонімів авторка визначає такі:

- тісний зв'язок мікротопонімів з апелятивами, особливо з географічними термінами;
- серед усіх власних назв вони найближче стоять до загальних слів, зберігаючи свою мотивованість;
- закріпленість за конкретними фізико-географічними об'єктами;
- виконують важливу функцію локальних орієнтирів на прилеглий місцевості⁶.

В іншослов'янському просторі виокремлюють дещо схожі особливості мікротопонімів:

- семантична вмотивованість більшості мікротопонімів;

⁵ Карпенко Ю. А. Свойства и источники микропонимии. *Микропонимия*. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1967. С. 16.

⁶ Карпенко О. П. Мікротопонім. *Українська мова: енциклопедія* / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. С. 345.

- недовговічність;
- функціонування назв у морфологічних і фонетичних варіантах, дублетах;
- частотність структурного оформлення у вигляді словосполучень і прийменниково-відмінкових конструкцій;
- тісний зв'язок із панівним діалектом;
- переважна одномовність через відомість тільки обмеженому колу людей;
- відсутність письмової фіксації⁷.

Критерії зарахування того чи іншого географічного об'єкта до ряду мікротопонімів у вчених досить різні. Так, одні з них вважають основною специфікою саме невеликий розмір локусу, а тому будь-який малий географічний об'єкт може бути мікротопоназвою⁸. Деякі науковці, зокрема чеські, залучають до мікротопонімів винятково назви земельних ділянок, полів, нив, пасовищ, урочищ, лісів і т. ін⁹.

Між топонімними пластами інколи складно провести чітку межу. Так, Олександра Суперанська розділяє мікротопоніми, власне топоніми та макротопоніми (надтопоніми). Вона вважає, що визначальним при зарахуванні того чи іншого об'єкта до однієї з цих трьох груп є не тільки його розміри, але і значення для людини. Отже, дослідниця бере до уваги такі чинники: 1) співвіднесення з видом чи властивостями об'єкта називання; 2) поняттєвість, що виражає мікротопонім; 3) роль у житті людей; 4) локальну обмеженість¹⁰. Тому, згідно з поглядами О. Суперанської, мікротопоніми — це індивідуальні назви невеликих природних і штучно створених об'єктів. Такі назви лексично зрозумілі. Спільною для них є номінативна функція, індивідуалізм, прив'язаність до назв місць реально існуючих об'єктів¹¹.

⁷ Климкова Л. А. Нижегородская микропонимия в языковой картине мира : автореф. дис. канд. филол. наук : 10.02.01. Москва, 2008. С. 19.

⁸ Карпенко Ю. А. Свойства и источники микропонимии. *Микропонимия*. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1967. С. 15–16.

⁹ Там само. С. 15–16.

¹⁰ Суперанская А. В. Микропонимия, макропонимия и их отличие от собственно топонимии. *Микропонимия*. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1967. С. 37–38.

¹¹ Там само. С. 35.

На думку О. Суперанської, до мікротопонімів варто зараховувати найменування мікрооб'єктів:

- орографічних (камені, скелі, вершини, невеликі гори);
- гідрографічних (яри, струмки, невеликі болота, вікна, калюжі);
- іригаційних (греблі, шлюзи, зрошувальні канали, частини каналів);
- заселених (кімнати, будинки, двори, квартали, пасажі, фонтани, пам'ятники, архітектурні споруди);
- ботанічних (окремі дерева, кущі, посадки, грядки, покоси, городи, зруби, гаї). Натомість назви вулиць авторка виділяє в окремий клас – урбаноніми¹².

Наталія Подольська до мікротопонімів зараховує назви земельних ділянок, назви водних ділянок для ловлі риби, назви ділянок берегової лінії, назви струмків, дрібних озер, боліт, доріг, каналів, криниць і тому подібних об'єктів місцевого значення¹³.

Проаналізувавши думки провідних учених-ономастів, можна зрозуміти, що мікротопонімія – це, мабуть, найдинамічніша і найбагатша онімна підсистема з одиницями різних класів. Її найпомітнішою рисою є локальна специфіка, що спричинена залежністю від середовища, у якому вона функціонує.

Отже, мікротопоніми — це об'ємний пласт топонімії, який включає ряд малих географічних об'єктів, розташованих у межах певних населених пунктів.

Серед них:

- назви частин населених пунктів: кути, ниви, присілки, хутори, вулиці, назви меж між населеними пунктами тощо;
- назви шляхів сполучення: дороги, шляхи, тракти, перехрестя, стежки і т. д.;

¹² Суперанская А. В. Микротопонимия, макротопонимия и их отличие от собственно топонимии. *Микротопонимия: тезисы совещания*. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1964. С. 8.

¹³ Подольская Н. В. Вопросы исследования микротопонимии. *Питання ономастики: матеріали II Республіканської наради з питань ономастики*. Київ: Наук. думка, 1965. С. 209.

- найменування малих географічних об'єктів, які пов'язані безпосередньо з господарською діяльністю людей: поля, пустки, пасовища, сіножаті та ін.;
- назви рослинного покриву — ліси, чагарники, сади, зруби, поодинокі дерева тощо;
- назви, які пов'язані з особливостями місцевого рельєфу: яри, гори, пагорби, рівнини і т. ін.;
- назви малих водойм: болота, озера, потоки, саджавки і т. д.;
- назви місцевих будівель і споруд: церкви, монастирі, корчми, броварні, крамниці тощо.

На основі думок провідних учених-ономастів, можна виокремити ряд мовних та позамовних ознак мікротопонімів.

До мовних ознак мікротопонімів необхідно зарахувати:

- *Тісний зв'язок із топонімами та загальними назвами (здебільшого географічною термінологією).* Мікротопоніми можуть слугувати базою для власне топонімів, бо їх є значно більше. У мікротопонімії “відобразилось багато явищ, які зрідка представлені у власне топонімії, а то й зовсім не властиві їй”¹⁴. Мікротопоніми найближче серед усіх онімних класів стоять до апелятивів і становлять проміжний шар між власними та загальними назвами.
- *Вплив діалектизмів та іншомовних слів.* Оскільки мікротопоніми функціонують обмежено в певних населених пунктах і створюються здебільшого місцевими жителями, очевидним є значний вплив на них говірки, характерної для цієї місцевості, і представлені вони у вигляді, оформленому закономірностями живого народного мовлення. У прикордонних регіонах України відчуваються іншомовні впливи у номінації мікротопонімів. Наприклад, в Західній Україні — польські, угорські, румунські, словацькі, німецькі мовні впливи, на Півночі —

¹⁴ Никонов В. А. Научное значение микротопонимии. *Микротопонимия*. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1967. С. 6.

білоруські, на Сході — російські тощо.

- *Тісний зв'язок з онімами.* Найчастіше така взаємодія відбувається з іменами, прізвищевими (прізвиськовими) одиницями, іншими топонімами (мікротопонімами) тощо. Мікротопонімія твориться в контексті активної господарської чи культурної діяльності людини, адже нерозривно пов'язана з її життям. Саме тому мікротопоніми безпосередньо функціонують і мисляться в антропоцентричному аспекті.
- *Велика кількість назв-орієнтирів.* Це найважливіша функція мікротопонімів, яка має значення як для місцевих жителів, так і людей, що не живуть в тому чи іншому населеному пункті. Назви-орієнтири — малі об'єкти, які вагомі для невеликої кількості людей. Вони виникають найчастіше на основі загальних назв — прийменниково-іменникових конструкцій. Така структура мікротопоніма-орієнтира свідчить про характеристику об'єкта не безпосередньо, а опосередковано — через вказівку на його розташування. Крім того, найчастіше вони стають базою для творення простих власних назв, утворених внаслідок лексикалізації прийменниково-іменникових конструкцій.
- *Різноманітність словотворчих формантів.* В основі мікротопоніма — характеристика певного географічного об'єкта. Тому вибір словотворчого афікса (префікса, суфікса тощо) не може суттєво впливати на назву певного об'єкта. Часто в населених пунктах можна простежити функціонування однієї назви із вживанням різних словотворчих афіксів. Результатом такого явища є варіативність мікротопонімії (одна з особливостей). Це також свідчить про вплив живого народного мовлення на процеси називання і номінаційну динамічність у мікротопонімії.
- *Використання (мікро)топонімійної метафори і метонімії.* Мікротопоніми нерідко створюються на основі перенесення назви за суміжністю з одного об'єкта на інший чи й перенесення назви за схожістю на якийсь предмет. Топонімійна метафоризація (метонімізація) — один із

найпродуктивніших способів у мікротопонімії, який передбачає появу нових мікротопонімів від уже наявних назв.

- *Уживання мікротопонімів у переносному значенні.* Таке явище досить цікаве в українській ономастиці. Інколи схожі мікротопоніми окреслюють конотативними. Явище *конотонімізації* хоч і доволі нерегулярно, але також побутувало і побутує в українській мікротопонімії. Такі назви набувають додаткового значення в процесі функціонування. Наприклад, *Індія* (частина села) ← *Індія* (держава).

Також варто виокремити позамовні ознаки, характерні для мікротопонімів:

- *Переважна обмеженість функціонування мікротопонімів.* Мікротопоніми побутують у межах одного населеного пункту і мають локальне значення. Тому вони відомі невеликій кількості людей — місцевим жителям (рідше — жителям сусідніх населених пунктів). Досить мала кількість мікротопонімів відома широкому загалу (якщо пов'язана з певними історичним подіями, постатями чи іншими процесами).
- *Переважна короткотривалість існування більшості мікротопонімів.* Мікротопоніми — найдинамічніший клас онімів. Відбувалися фізико-географічні зміни, які суттєво впливали на мікротопонімію (назви зникали взагалі, а зрідка — залишалися). Часто назви передаються новому об'єкту, який виник на місці попереднього. Також назви менших мікрооб'єктів входять в найменування більших географічних об'єктів, що спричиняє їхнє зникнення.
- *Самооновлення мікротопонімійної системи та її залежність від різних чинників.* Особливістю мікротопонімів є те, що вони легко змінюються, замінюються іншими назвами, узагалі зникають. Так само легко мікротопоназви і з'являються. Такі процеси відбувалися завжди під впливом фізико-географічних, соціально-економічних, культурних,

історичних, політичних чинників тощо.

- *Функція реалістичної характеристики географічних об'єктів.* Головна особливість мікротопонімів — прив'язаність назви до якісних та кількісних характеристик об'єкта: розміру, довжини, ширини, кольору, місця розташування тощо. Саме така особливість назв малих географічних об'єктів зумовлює динамічність та оновлення мікротопонімійної системи.

Вивчення мікротопонімікону — це надзвичайно важливий процес. Такі найменування відображають історичні, економічні, етнічні, соціальні процеси. Мікротопоніми якнайповніше зберігають особливості місцевих говірок.

1.2. Історія дослідження українського мікротопонімікону

Мікротопоніми стали об'єктом активних комплексних наукових студій в останній третині ХХ століття. Але дослідження, дотичні до назв малих географічних об'єктів, існували вже на межі ХІХ–ХХ століть. Тоді український мікротопонімікон вивчали радше з погляду географії, історії, етнографії, краєзнавства, фольклористики тощо.

Дослідження мікротопонімів має вагоме значення, адже це найдинамічніший клас онімів. Його опрацювання дасть змогу простежити специфіку творення, розвитку і змін в ономастичній системі. Власні географічні назви відображають соціально-економічні, етнічні, історичні особливості, які є важливими для людей. Особливість мікротопонімів полягає в тому, що вони через неофіційність майже не зазнали політико-історичних впливів і зберегли свою автентичність.

Першим, хто опосередковано звертався до назв малих географічних об'єктів, був відомий український історик і філолог Михайло Максимович. Він зробив спробу потлумачити топоніми та мікротопоніми, спираючись на дані

народної історії та етимології¹⁵.

Історик і краєзнавець Лаврентій Похилевич у праці “Сказания о населенных местностях Киевской губернии” також подав велику кількість топонімів та мікротопонімів XIX століття. До останніх він зараховував назви гір, курганів, потоків, озер, островців, боліт, полів, долин, могил, ярів, лісів, урочищ, частин села тощо¹⁶.

Відомий фольклорист і етнограф Микола Сумцов був автором праці “Місцеві назви в українській народній словесності”, у якій він подав мікротопоніми, що згадуються у фольклорних текстах¹⁷. Особливістю цієї розвідки є те, що поряд з назвами реальних об'єктів трапляються і вигадані назви географічних об'єктів.

Відомий український учений, історик, письменник та публіцист Мирон Кордуба присвятив дослідженню географічних назв кілька праць, серед яких є “Земля свідком минулого. Географічні назви як історичне джерело”, “Потреба організації збирання географічних назв” та “Що кажуть нам назви осель?”. Він наголошує на тому, що географічні назви — досить цінне історичне джерело, завдяки якому є можливість визначити межі українських етнографічних земель¹⁸. При тому вчений говорить про важливість зазначення наголосів та кваліфіковане тлумачення цих назв. Мирон Кордуба — автор мікротопонімного питальника, що став важливим для подальших ономастичних студій. Цікаво, що у праці “Потреба організації збирання географічних назв” автор називає мікротопоніми терміном “межеві назви”¹⁹. Також М. Кордуба запропонував своєрідну класифікацію топонімів у праці “Що кажуть нам назви осель?”,

¹⁵ Максимович М. Откуда идет Русская земля, по сказанию и по другим старинным писаниям русским. *Максимович М. Собрание сочинений: у 3 т.* Київ, 1876. Т. 1. С. 3–93.

¹⁶ Сказания о населенных местностях Киевской губернии или Статистические, исторические и церковные заметки о всех деревнях, селах, местечках и городах, в пределах губернии находящихся / собрал Л. И. Похилевич; ред. рада: О. В. Пшонківський, О. В. Стародуб, Є. А. Чернецький. Біла Церква: Видав. О. В. Пшонківський, 2007. + 642 с.: іл., факс. Київ, 1864. XXII. 764 с.

¹⁷ Сумцов Н. Ф. Мѣстные названія въ украинской народной словесности. Київ: Изданіе редакціи «Кіевской Старины», 1886. 34 с. (Відбитка з: Киевская старина. 1886. № 10)

¹⁸ Кордуба М. Земля свідком минулого. Географічні назви як історичне джерело. Львів: Друкарня наук ім. Т. Г. Шевченка, 1924 С. 7.

¹⁹ Кордуба М. Потреба організації збирання географічних назв. *Кордуба Мирон. Вибрані статті / упоряд., переклад: Н. Ткачова, О. Ткачова.* Тернопіль, 2011. С. 123.

розділивши їх на дві великі групи: ті, “що мають краєзнавчий характер”; ті, “що походять від особових імен”²⁰, тобто відантропонімні топоніми.

Відомий канадський науковець-філолог українського походження Ярослав Рудницький є автором розвідки, виданої 1939 року у Львові. Вона присвячена географічним назвам Бойківщини. Вартісною заслугою вченого є також те, що він здійснив лексикографічне опрацювання географічної термінології Бойківщини, яке втілюється у словнику-додатку до названої праці “Географічні назви Бойківщини”²¹.

Польський мовознавець Здзіслав Штібер став автором праці “Топономастика Лемківщини” (вийшла друком 1949 року у польському місті Лодзі), у якій здійснив аналіз топонімікону та мікротопонімікону української Лемківщини²².

Інший польський мовознавець Стефан Грабець 1950 року написав розвідку “Географічні назви Гуцульщини” (видана у Кракові). Вчений зосередив увагу на описі гуцульських географічних назв в діяхронічному аспекті із застосуванням історичних писемних пам'яток. Автор запропонував власну класифікацію мікротопонімів (зокрема назв водних об'єктів, гір, присілків, частин і кутів сіл тощо), застосувавши історичний контекст. Він виокремив ті назви, “що завжди були назвами місцевості”, і ті, “що спочатку були назвами людей і лише пізніше стали назвами місцевості”²³ (відантропонімні мікротопоніми). Така концепція автора почасти перегукувалася з класифікацією М. Кордуби.

Відома українська мовознавиця, дослідниця словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. Лукія Гумецька також опосередковано розглядала (мікро)топоніми в історичному аспекті. Вчена зосереджувала увагу на назвах рік, озер, гір, урочищ, лісів, бродів, могил, доріг тощо²⁴. Наявність

²⁰ Кордуба М. Що кажуть нам назви осель? Львів: Вид-во «Наша Батьківщина», 1938. С. 3.

²¹ Rudnicki J. Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny. Lwów, 1939. 248 s.

²² Stiber Zd. Toponomastyka Łemkowszczyzny. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 1949. № 6. Cz. II. Nazwy terenowe. 114 s.

²³ Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny. Kraków, 1950. 264 s.

²⁴ Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. Київ: Вид-во Акад. наук

історичної мікротопонімії поряд із апелятивною лексикою у праці “Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV століть” (вийшла друком 1958 року у Києві) свідчить про те, що мікротопоназви становлять досить об’ємний системи української пропріальної лексики.

1966 року Євгенія Черняхівська-Посацька захистила кандидатську дисертацію, присвячену комплексному детальному аналізу топонімії Львівської області²⁵. Дослідниця наголошує, що “топоніміка – це невичерпне джерело відомостей про суспільно-політичне життя, матеріальну і духовну культуру народу, про особливості його географічного середовища”²⁶. Є. Черняхівська-Посацька у своїх статтях зосереджувала увагу на назвах, що походять від географічної термінології²⁷, структурі та способах творення топонімів Львівської області²⁸, на відетнонімних назвах²⁹, лексико-семантичному аналізі найменувань Львівщини³⁰ тощо.

Знаний український діалектолог Йосип Дзендзелівський також присвятив кілька діалектологічних праць вивченню мікротопонімікону. Основну увагу дослідник зосереджував на українських народних назвах гідрорельєфної номенклатури. Він є автором статей “Українські назви для витoku, початку, вершини річки”³¹, “Українські назви для гирла, устя річки”³², “Українські назви для острова на річці”³³, “Українські назви для притоки річки”³⁴, які є цінним

УРСР, 1958. С. 34.

²⁵ Черняховская Е. М. Топонимия Львовщины: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Львов, 1966. 20 с.

²⁶ Посацька-Черняхівська Є. М. Географічні назви, пов’язані з іменами людей, їх прізвищами і прізвиськами (із спостережень над топонімією Львівщини). *Мовознавство*. 1957. Т. XIV. С. 23.

²⁷ Посацька-Черняхівська Є. М. Топонімічні ландшафтні назви. *Питання українського мовознавства*. Львів, 1958. Кн. 3. С. 164–169.

²⁸ Черняхівська Є. М. Складні топонімічні назви (синтаксикоморфологічний і лексико-синтаксичний способи словотворення у топонімії). *Питання українського мовознавства*. Львів, 1962. Кн. 5. С. 141–149.

²⁹ Черняховская Е. М. Этнические названия в ономастике. *Доклады и сообщения Львовского отделения Географического общества УССР за 1966 г.* Львов, 1969. С. 139–142.

³⁰ Черняховская Е. М. Основные черты топонимики Львовской области. *Доклады и сообщения Львовского отдела Географического общества УССР за 1975 г.* Львов, 1975. Вып. 5. С. 99–104.

³¹ Дзендзелівський Й. О. Українські назви для ‘витoku, початку, вершини річки’. *Slavica*. Дебрецен, 1968. Т. VII. С. 61–68.

³² Дзендзелівський Й. О. Українські назви для гирла, устя річки. *Onomastica. Pismo poświęcone nazewnictwu geograficznemu i osobowemu*. 2. Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1970. Roczn. XV. Zesz. 1. S. 125–142.

³³ Дзендзелівський Й. О. Українські назви для ‘острова на річці’. *Studia Slavica*. Будапешт, 1966. Т. XII. С. 103–113.

³⁴ Дзендзелівський Й. О. Українські назви для притоки річки. *Slavia Orientalis*. Варшава, 1968. Т. XVII. С. 297–303.

матеріалом для мікротопонімних студій.

1971 року відбулася III Республіканська ономастична (гідронімічна) комісія. Її результатом став вихід у світ статей М. Банка “Спостереження над мікрогідронімією східного Закарпаття” та В. Горпинича “Сучасні словотворчі тенденції в розвитку мікрогідронімії Сумщини (Назви ставків)”. Перша цікава тим, що охоплює мікрогідронімічний матеріал періоду XIV–XIX ст., що свідчить про її діяхронічний характер³⁵. Об'єктом другої публікації є словотворчі тенденції в розвитку назв ставків Сумської області (дериватологічний аспект статті)³⁶.

З цього часу починається активне зацікавлення науковців регіональною мікротопонімією і вихід перших комплексних монографічно-лексикографічних праць, пов'язаних із мікротопоназвами.

1971 року Тамара Поляруш захистила кандидатську дисертацію “Порівняльне дослідження словотворення гідронімії, мікротопонімії та ойконімії (на матеріалі топонімії північно-східного Лівобережжя України)”³⁷.

Євгенія Черепанова здійснила лексикографічне опрацювання народної географічної термінології Чернігово-Сумського Полісся. Словник вийшов у світ 1984 року. У праці вміщено 2500 місцевих географічних термінів регіону. Значну частину — 1186 найменувань — становлять загальні назви³⁸.

Походженню мікротопоназв Рівненської області приурочив свою працю Ярослав Пура³⁹.

1996 року Ігор Чеховський здійснив дослідження мікротопонімів Чернівецької області в історичному аспекті. Об'єктом наукового зацікавлення

³⁵ Банк М. В. Спостереження над мікрогідронімією східного Закарпаття. *Питання гідроніміки: матеріали III Республіканської ономастичної (гідронімічної) наради* / відп. ред. К. К. Цілуйко. Київ: Наук. Думка, 1971. С. 61–68.

³⁶ Горпинич В. О. Сучасні словотворчі тенденції в розвитку мікрогідронімії Сумщини (Назви ставків). *Питання гідроніміки: матеріали III Республіканської ономастичної (гідронімічної) наради*. Київ: Наук. думка, 1971. С. 99–104.

³⁷ Поляруш Т. И. Сравнительное исследование словообразования гидронимии, микротопонимии и ойконимии (на материале топонимии северовосточного Левобережья Украины): автореф. дис. ... канд. филол. наук. 10.661 / Инст. языковедения им. А.А. Потебни АН УРСР. Киев, 1971. 24 с.

³⁸ Черепанова Е. М. Народная географическая терминология Чернигово-Сумского Полесья. Сумы: Изд-во Сум. гос. Ун-та, 1984. 274 с.

³⁹ Пура Я. О. Походження назв територіальних мікрооб'єктів Ровенщини. Рівне, 1990. Т. 1. А–З. 206 с.

дослідника стали мікротопоназви вказаної території періоду кінця XIV–XX ст. та їхня лексична база — народна географічна термінологія. І. Чеховський стверджував, що мікротопоніми є надзвичайно цінним матеріалом для дослідження, “оскільки зберігають цінну, а то й унікальну інформацію про діяльність носіїв національної мови в історико-географічному середовищі”, а “ключ до з’ясування мотивів появи географічного імені, його значення здебільшого лежить у царині історії та географії”⁴⁰.

Мовознавиця Оксана Михальчук 1998 року захистила кандидатську дисертацію на тему “Мікротопонімія Підгір’я”. Для збору матеріалу було використано польові записи, адміністративно-територіальні топографічні карти, земельні планшети населених пунктів, відомості про села Надвірнянського району з 26-томної серії видання “Історія міст і сіл УРСР”⁴¹.

Мовознавиця Наталія Лісняк 2004 року захистила в Ужгородському національному університеті кандидатську дисертацію “Мікротопонімія Західного Поділля”. Дослідниця проаналізувала понад 6 тисяч мікротопонімів регіону. З’ясувалося, що найчастіше базою для творення мікротопоназв була антропонімна лексика⁴².

Мовознавиця Наталія Сокіл 2007 року захистила кандидатську дисертацію “Мікротопонімія Сколівщини”. 2008 року вийшла друком однойменна монографія дослідниці. Предметом дисертаційного дослідження став лексико-семантичний, етимологічний, структурно-словотвірний аналіз твірних основ мікротопоназв Сколівського району (Львівщина). Важливість цієї праці полягає в тому, що вчена здійснила аналіз на діахронному та синхронному рівнях. Джерельною базою дисертаційного дослідження стали власні польові записи, архівні матеріали Григорія Дем’яна, “Słownik geograficzny Królestwa

⁴⁰ Чеховський І. Г. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 1996. С. 3.

⁴¹ Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір’я: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні НАН України. Київ, 1998. 16 с.

⁴² Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ужгород. нац. ун-т. Ужгород, 2004. 20 с.

Polskiego i innych krajów słowiańskich”, “Матеріали до географічного словника Буковини і Галичини” Мирона Кордуби, матеріали Йосифінської та Францисканської метрик, список мікротопонімів у праці Ярослава Рудницького “Географічні назви Бойківщини”⁴³.

Мовознавець Роман Ляшенко 2008 року захистив кандидатську дисертацію “Мікротопонімія Кіровограда”. Предметом дисертаційного дослідження став структурно-семантичний аналіз найменувань мікротопооб'єктів Кіровограда. Об'єктом праці були міські мікротопоніми другої половини XVIII – початку XXI століття. Було проаналізовано близько 2500 мікротопонімів, більшість із яких уведено в науковий обіг уперше. Дослідник використовував дані картографічних та архівних джерел, власні записи та відомості, записані від місцевих інформаторів⁴⁴.

Мікротопонімія південно-східного Поділля 2009 року стала об'єктом кандидатської дисертації Олени Заінчовської. Дослідниця зосередила увагу на 3000 мікротопоназвах 89 населених пунктів Кіровоградської області⁴⁵.

2009 року Вероніка Баньої присвятила дослідження мікротопонімікону басейну річки Ужа, що на території Закарпатської області. Джерельною базою роботи слугували польові записи мовознавиці, архівні рукописні матеріали XIX–XX ст. Закарпатського обласного архіву (м. Берегово), анкетні матеріали, вміщені у праці О. Петрова “Карпаторусские межевые названия из пол. XIX и из нач. XX века”, матеріали українських говірок Закарпатської області. Цінним є словник мікротопонімів, що становить близько 9000 назв. Дослідження, на думку авторки, є “надійною базою для створення цілісної картини становлення загальноукраїнської регіональної мікротопонімної системи”⁴⁶.

⁴³ Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2007. 20 с.

⁴⁴ Ляшенко Р. О. Мікротопонімія Кіровограда: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2008. 19 с.

⁴⁵ Заінчовська О. В. Мікротопонімія південно-східного Поділля (на матеріалі Кіровоградської області): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград, 2009. 20 с.

⁴⁶ Баньої В. Ф. Мікротопоніми басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2009. 23 с.

Об'єктом дисертації Оксани Проць став лексико-семантичний, структурно-семантичний аналіз мотивувальної бази та унікальність топонімної картини світу північних районів Львівської області⁴⁷. Наталя Яніцька обстежила мікротопонімікон центральних та східних районів Львівської області. Вона зосередила увагу на семантичному, структурно-словотвірному аналізі мікротопонімів, а також з'ясувала їхню етнолінгвістичну специфіку на синхронному рівні⁴⁸. Дослідниця використала матеріал, зібраний у 620 населених пунктах. Кількість проаналізованих одиниць становить понад 17 000 найменувань.

Любов Білінська здійснила лексико-семантичний та структурно-словотвірний аналіз сучасних та історичних мікротопонімів Покуття. Джерельною базою дисертаційного дослідження були Йосифінська та Францисканська метрики⁴⁹.

Мовознавиця Наталя Бицко 2012 року захистила дисертацію, предметом якої став “лінгвістичний (онома-семасіологічний, словотвірний та етимологічний) аналіз базових назв мікрогідрооб'єктів Тернопільщини з урахуванням топонімного контексту та з подальшим розкриттям природи їхньої номінації, визначенням міжмовних та міждіалектних зв'язків із потенційною вказівкою на праслов'янський характер іменування”⁵⁰. До уваги дослідниця брала найменування лише непротічних вод. Джерельну базу дослідження становили дані, які зібрала дослідниця експедиційним шляхом, та архівні матеріали.

Надія Вебер проаналізувала мікроойконімію Івано-Франківської області другої половини ХХ – початку ХХІ ст. До картотеки, яку уклала авторка, увійшло близько 5000 найменувань.

⁴⁷ Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2011. 21 с.

⁴⁸ Яніцька Н. Р. Мікротопонімія центральних та східних районів Львівської області: автореф. дис. ... канд. філ. наук: 10.02.01 / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2012. 18 с.

⁴⁹ Білінська Л. П. Формування мікротопонімії Покуття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / ДВНЗ “Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника”. Івано-Франківськ, 2012. 17 с.

⁵⁰ Бицко Н. І. Мікрогідронімія Тернопільщини (назви непротічних вод): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Чернівець. нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2012. С. 2.

Оксана Василик здійснила лексико-семантичний та структурно-семантичний аналіз історичної мікротопонімії Уманщини XVII – XIX ст. Це комплексне дослідження регіонального мікротопонімікону в діяхронному аспекті. Дослідниця подала в дисертації “понад 700 фонетичних, граматичних, лексичних, графічно-правописних варіантних назв мікрооб’єктів (з яких лексичних та граматичних – 631)”⁵¹.

Ольга Лужецька також проаналізувала мікротопонімію південно-західного Опілля на діяхронному та синхронному рівнях, використовуючи дані про нові мікротопоназви і матеріали Йосифінської та Францисканської метрик⁵².

Львівська дослідниця Оксана Мосур у дисертаційному дослідженні “Мікротопонімія кінця XVIII – початку XIX століття: Самбірський циркул” здійснила лексико-семантичний і структурно-словотвірний аналіз мікротопонімів Самбірського циркулу кінця XVIII – початку XIX століть, застосовуючи матеріали Йосифінської (1785-1788) і Францисканської (1819-1820) метрик⁵³.

Ілона Ординська присвятила кандидатську дисертацію “Мікротопонімія Північної Хмельниччини” комплексному структурному, семантичному, словотвірному, мотиваційному дослідженню мікротопонімів північних районів Хмельницької області⁵⁴.

Вчена Яна Янчишина захистила кандидатську дисертацію “Мікротопонімія Центральної Хмельниччини”, предметом якої стало дослідження структурних, словотвірних, лексико-семантичних, мотиваційних і функціональних особливостей мікротопонімів центральних районів Хмельницької області⁵⁵.

⁵¹ Василик О. Б. Мікротопонімія Уманщини XVII–XI ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук 10.02.01 / Донецький нац. ун-т. Вінниця, 2015. С. 3.

⁵² Лужецька О. Б. Мікротопонімія Південно-Західного Опілля: автореф. дис. ... канд. філол. наук 10.02.01 / ДВНЗ “Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника”. Івано-Франківськ, 2015. 20 с.

⁵³ Мосур О. С. Мікротопонімія кінця XVIII – початку XIX століття: Самбірський циркул: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2019. 23 с.

⁵⁴ Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Донецький національний університет ім. Василя Стуса. Вінниця, 2020. 18 с.

⁵⁵ Янчишина Я. В. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 — українська мова / Донецький національний

Різним аспектам дослідження українського мікротопонімікону присвячена велика кількість статей. Так, мовознавиця Зоряна Купчинська є авторкою “Програми для збирання мікротопонімії та географічної номенклатури”⁵⁶, статей “Дещо з мікротопонімії Карпатського регіону”⁵⁷, “Назви на -ич-і та -ан-и: від етнонімів до мікротопонімів”⁵⁸ тощо. Дослідниця Олена Бабічева опрацьовувала назви земельних ділянок Деснянсько-Сеймського межиріччя і їх відображення в мікротопонімії⁵⁹. Відома мовознавиця Тамара Поляруш досліджувала лексико-семантичні моделі історичної мікротопонімії північно-східного Лівобережжя⁶⁰. Вчена Наталія Павликівська присвятила наукові розвідки географічним термінам в мікрогідронімії (назвах водоймищ) Поділля⁶¹. Відомий український мовознавець Павло Чучка вивчав сліди Дажбога в мікротопонімії Ужгорода⁶².

Варто зауважити, що за останнє двадцятиліття з'явився ряд лексикографічних праць, присвячених мікротопонімії. Скажімо, 2004 р. вийшов у світ “Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина” за редакцією Ольги Карпенко⁶³. Григорій Аркушин виступив упорядником лексикографічної праці “Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель”⁶⁴. Кілька лексикографічних праць автора-дослідника

університет ім. Василя Стуса. Вінниця, 2021. 296 с.

⁵⁶ Купчинська З. О. Програма для збирання мікротопонімії та географічної номенклатури. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2000. 22 с.

⁵⁷ Купчинська З. О. Дещо з мікротопонімії Карпатського регіону. *Студії з ономастики та етимології* / відп. ред. О. П. Карпенко. Київ: НАНУ, 2004. С. 107–113.

⁵⁸ Купчинська З. О. Назви на -ич-і та -ан-и: від етнонімів до мікротопонімів. *Студії з ономастики та етимології* / відп. ред. О. П. Карпенко, В. П. Шульгач. Київ: Київ, 2012. С. 131–140.

⁵⁹ Бабічева О. Л. Назви земельних ділянок Деснянсько-Сеймського межиріччя і їх відображення в мікротопонімії. *Питання історичної ономастики України*. Київ: Наук. Думка, 1994. С. 151–157.

⁶⁰ Поляруш Т. І. З історичної мікротопонімії північно-східного Лівобережжя (лексико-семантичні моделі). *Питання історичної ономастики України*. Київ: Наук. думка, 1994. С. 131–139.

⁶¹ Павликівська Н. М. Географічні терміни в мікрогідронімії Поділля (назви водоймищ). *Питання історичної ономастики України*. Київ: Наук. думка, 1994. С. 83–90.

⁶² Чучка П. П. Сліди Дажбога в мікротопонімії Ужгорода. *Питання історичної ономастики України*. Київ: Наук. думка, 1994. С. 166–169.

⁶³ Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина / під ред. О. П. Карпенко. Київ: Обереги, 2004. 440 с.

⁶⁴ Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель: у 2 т. / [упоряд. та ред. Г. Л. Аркушина]. Луцьк: Вежа, 2007. Т. 2 (Л–Я). 536 с.

Мирослава Габорака присвячено топонімікону Івано-Франківської області: “Назви гір і полонин Івано-Франківщини: словник-довідник”⁶⁵, “Гідронімія Івано-Франківщини: етимологічний словник-довідник”⁶⁶, “Топонімія Галицької Гуцульщини: етимологічний словник-довідник”⁶⁷, “Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій: етимологічний словник-довідник”⁶⁸. 2008 р. вийшов словник Михайла і Наталії Торчинських “Словник власних географічних назв Хмельницької області”, який також містить цінний мікротопонімний матеріал⁶⁹.

Тетяна Гаврилова та Зоя Денисенко стали укладачками виданого 2010 року “Словника мікротопонімії Черкащини”. Реєстр словника налічує 3525 сучасних назв, зібраних у 182 населених пунктах. Особливістю словника є те, що мікротопонайменування подається з транскрипцією та народною етимологією походження назви⁷⁰.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши наукове опрацювання українського мікротопонімікону, можна зробити певні висновки. Ранні праці, що стосувалися дослідження мікротопонімів, належали відомим історикам, етнографам, краєзнавцям: М. Кордубі, М. Максимовичу, Л. Похилевичу, М. Сумцову та ін. Активне ж зацікавлення мікротопонімами розпочинається в другій половині ХХ ст.

Більшість наукових праць відображають сучасний мікротопонімний простір. Мікротопоназви в діахронному аспекті опрацьовували В. Баньої, Л. Білінська, О. Василик, О. Лужецька, О. Мосур, Н. Сокіл, І. Чеховський. Наукове

⁶⁵ Габорак М. М. Назви гір і полонин Івано-Франківщини: словник-довідник. 2-ге вид., доп., уточн. Івано-Франківськ: Місто – НВ, 2008. 498 с.

⁶⁶ Габорак М. М. Гідронімія Івано-Франківщини: етимологічний словник-довідник. 2-ге вид., доп., переробл., уточн. Івано-Франківськ: Місто–НВ, 2010. 561 с.

⁶⁷ Габорак М. М. Топонімія Галицької Гуцульщини: етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. 655 с.

⁶⁸ Габорак М. М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій: етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 932 с.

⁶⁹ Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.

⁷⁰ Словник мікротопонімії Черкащини / укл. Т. О. Гаврилова, З. М. Денисенко. Черкаси: Вид. В. Ю. Чабаненко, 2010. 494 с.

вивчення мікротопонімів дослідники здійснювали переважно на регіональному рівні (Т. Поляруш, Є. Черепанова, Я. Пура, О. Михальчук, Н. Лісняк, Р. Ляшенко, О. Заінчовська, О. Проць, Н. Яніцька, Н. Бицко, Н. Вебер, І. Ординська, Я. Янчишина). Важливим також є і те, що в останні десятиліття український мікротопонімікон все частіше стає об'єктом лексикографічного опрацювання.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТВІРНИХ ОСНОВ МІКРОТОПОНІМІВ ЗАХІДНОЇ ТУРКІВЩИНИ

Мікротопонімію сіл Турківщини за характеристикою семантики твірних баз поділено на дві великі групи: відапелятивні та відонімні.

Відапелятивні мікротопоназви мотивовані:

- географічною термінологією (гідрографічна, орографічна, зоо- і фітолексика);
- антропогенною лексикою (назви типів поселення і їхніх частин, шляхів сполучення, землеробська лексика, лексика тваринництва, назви промислів і ремесел, назви-характеристики, назви, пов'язані з соціальною та етнічною диференціацією населення, назви споруд різного призначення та їхніх частин, лексеми, пов'язані з віруваннями і культурами).

Відонімні мікротопоніми мотивовані:

- антропонімами (імена, псевдоніми, прізвища, прізвиська);
- топонімами (ойконіми, гідроніми).

2.1. Відапелятивні мікротопоніми

Відапелятивні мікротопоніми творилися лексико-семантичним способом (онімізацією) від загальних назв. Твірними базами для мікротопонімів могли бути назви одиничних об'єктів, споруд, рослин, тварин і т. ін. Мікротопоніми мають важливе значення для жителів того чи іншого населеного пункту, адже відображають особливості природного середовища, характеристики певних об'єктів, етнічні, історичні, культурні, політичні, економічні процеси, що відбуваються в суспільстві, а також повсякденну діяльність, побут, звичаї, вірування жителів певного населеного пункту.

2.1.1. Мікротопоніми, мотивовані географічною термінологією

Мікротопонімія здебільшого тісно пов'язана з навколишнім природним середовищем. Географічна терміносистема — один із найдавніших і найбільших лексичних пластів української мови. Ця лексика відіграє важливе значення для людей. Людина — це частинка природи. Вона взаємодіє з нею, впливаючи на неї чи від неї залежачи. Продуктивним результатом такої взаємодії стало зародження і формування географічної термінології. Географічні терміни мають важливе значення для творення топонімії і мікротопонімії. Вони є головним засобом опису природи. Географічний термін часто водночас виконує подвійну функцію. Він може позначати певний об'єкт чи явище, характеризувати його, а також називати його, що дозволяє йому бути і локальним орієнтиром. Буває так, що мікротопонім семантично позначає одне явище, а номінує зовсім інше.

Географічна термінологія поєднує гідрографічну, орографічну термінологію, зоо- та фітотерміносистеми.

2.1.1.1. Мікротопоніми, похідні від орографічної термінології

Мікротопоніми тісно зв'язані з апелятивною лексикою. Саме тому орографічна термінологія дуже часто стає базою для їхнього творення. Термін орографія має два значення: “розділ фізичної географії, що вивчає рельєф земної поверхні”; “характер, особливості рельєфу якої-небудь частини земної поверхні” [СУМ, V, 749].

Територія Західної Турківщини — це гірський регіон, розташований на території Українських Карпат. Це свідчить про специфічну рельєфну будову. Мікротопоніми досліджуваного краю утворювалися від орографічних термінів, що позначали негативні (низини), позитивні (підвищення) форми рельєфу, а також нейтральні (рівнини) території.

БЕСКИД. Лексема *бескид* уживається на позначення “крутого урвища, провалля; гори, скелі” [СУМ, I, 163*] → *Бескид* — поле (с. Верхній Турів), *Під Бескидом* — поле (с. Нижня Яблунька), *Бескид* — горб (с. Нижній Турів).

ВЕРХ. Апелятив *верх* має значення “верхня, найвища частина чого-небудь; вершина; поверхня землі, якої-небудь рідини і т. ін.” [СУМ, I, 334] → *Верх* (у місцевому вжитку побутує діалектний варіант *Вирьх*) — пагорб (с. Нижня Яблунька), *На Вершукі* — поле (с. Верхня Яблунька), *Верховинка* — потічок (с. Нижня Яблунька), *За Верхом* — пасовище (с. Верхня Яблунька).

ГОРА. Лексема *гора* вживається на позначення “значного підвищення над навколишньою місцевістю або серед інших підвищень; гористої місцевості” [СУМ, II, 124] → *На Горі* — поле (с. Нижня Яблунька), *Гора* — пагорб (с. Верхня Яблунька), *Гірське* — пагорб (с. Нижня Яблунька).

ГОРБ. Географічний термін *горб* позначає “невелике округле підвищення на площині: бугор, пагорок” [СУМ, II, 125] → *Горб* — горб (с. Нижня Яблунька), *Під Горбом* — поле (с. Нижня Яблунька), *Горбик* — пагорб (с. Верхня Яблунька), *Горбище* — горб (с. Нижній Турів).

ГРЕБІНЬ. Апелятив *гребінь* вживається на позначення “верхнього краю, верхньої частини, вершини чого-небудь (гори, стіни, насипу і т. ін.)” [СУМ, II, 162] → *Грибінь* (фонетичний варіант) — поле (с. Верхня Яблунька).

ГРУНЬ. Слово *грунь* — це лексичний діалектизм, що позначає “вершину гори” [СУМ, II, 182] → *Під Грунем* — поле (с. Нижня Яблунька).

ДЕБРА. Лексема *дебра* окреслює “яр; улоговину” [СУМ, II, 228]. Зважаючи на особливості місцевої говірки, вживають мікротопонім *Дибря* (*Дибрь*) — дебра (с. Нижня Яблунька), *Дибриська* — дебра (с. Нижній Турів).

ДІЛ. Апелятив *діл* в орографічній термінології співвідноситься з лексемою *долина* і позначає “поздовжнє зниження поверхні Землі, нахилене в одному напрямі, утворене в осн. внаслідок річкової ерозії, а також діяльності льодовиків” [СУМ, II, 303] → *Діл* — поле (с. Верхня Яблунька).

* тут і надалі у тексті скорочено Словник української мови: в 11-ти т. К., 1970–1980.

ДОЛИНА. У географічній терміносистемі слово *долина* означає “рівну плоску місцевість, розташовану між горбами чи горами” [СУМ, II, 358]. У населених пунктах Турківщини побутує кілька варіантів мікротопоназв, мотивованих цією лексемою: *В Долині* — кут села (с. Нижня Яблунька), *Долина* — ліс (с. Нижня Яблунька), *Долини* — поле (с. Нижня Яблунька), *Долинка* — поле (с. Нижній Турів), *Долинське* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Долинки* — дебра (с. Верхня Яблунька).

КИЧЕРА. Апелятив *кичера* має значення “гора, вкрита вся лісом, крім вершини” [СУМ, IV, 156]. Існує кілька місцевих мікротопонімів, мотивованих ним: *Кичара* — ліс (с. Верхній Турів), *Кичера* — ліс (с. Нижній Турів), *Кичирка* — лісок (с. Нижня Яблунька), *В Кичерці* — поле (с. Нижня Яблунька).

КІПЕЦЬ (КОПЕЦЬ). Лексема *кіпець* (*копець*) — діалектна назва горбка [СУМ, IV, 168]. Похідною є мікротопоназва *Закіпці* — кут села Нижньої Яблуньки.

ЛАН. Термін *лан* має значення “безліса рівнина, рівний, широкий простір; поле” [СУМ, IV, 443] → *Лан* — лан (с. Верхня Яблунька), *Ланище* — пасовище (с. Нижній Турів), *Ланиська* — поле (с. Нижня Яблунька).

ЛУКА. Апелятив *лука* вживається на позначення “рівної місцевості, вкритої трав'янистою рослинністю, що розвивається протягом усього вегетаційного періоду” [СУМ, IV, 553] → *Луки* — лука (с. Нижня Яблунька), *Лучка* — поле (с. Верхня Яблунька), *Лука* — поле (с. Верхній Турів).

ОБЛАЗ. Слово *облаз* — це лексичний діалектизм, що позначає “голу стрімку скелю; кручу” [СУМ, V, 518] → *Облазки* — зарості (с. Нижня Яблунька), *Під Облазом* — поле (с. Верхній Турів), *Облаза* — ліс (с. Верхня Яблунька).

ПЛОЩА. Апелятив *площа* вживається на позначення “якої-небудь ділянки поверхні землі, природно обмеженої або спеціально виділеної з якоюсь метою; рівнини” [СУМ, VI, 593] → *Площа* — пасовище (с. Нижня Яблунька), *На Площанському* — поле (с. Нижня Яблунька).

ПОЛОНІНА. Слово *полонина* означає “безліса ділянка верхнього поясу

Українських Карпат, яка використовується для пасовиська та сінокоосу” [СУМ, VII, 94] → *Полонинка* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

РОВЕНЬ (РОВІНЬ). Цей термін співвідноситься зі словом *рівнина* — “досить велика ділянка земної поверхні без істотних западин та підвищень” [СУМ, VIII, 549] → *Ровінь* — поля (с. Верхня Яблунька).

СКАЛА. Лексема *скала* співвідносна з терміном *скеля* — “кам'яною брилою або горою зі стрімкими схилами та гострими виступами” [СУМ, IX, 259] → *Скалицька* — скелі (с. Верхній Турів).

ЩОВБ. Лексема *щовб* — це лексичний діалектизм, що вживається на позначення “шпиля гори; прямовисної скелі” [СУМ, XI, 601] → *Щовба* — гора (с. Верхній Турів).

Проаналізувавши мікротопоніми Західної Турківщини, мотивовані орографічними термінами, можна зауважити, що найбільшу кількість (25 назв) становлять назви на позначення позитивних форм рельєфу (підвищень): *Верховинка, Гора, Горбик*. Значно менше поширені назви, що позначають негативні (низини) форми рельєфу (13 назв; напр. *Діл, Долинка, На Лузі*), рівнинні території (9 назв; напр. *Лан, Луки, Ровінь*). Така закономірність спричинена фізико-географічними характеристиками регіону, адже Західна Турківщина — це гірська територія, більша частина якої зайнята підвищеними формами рельєфу.

Отже, орографічна термінологія — це продуктивне джерело для творення мікротопонімів.

2.1.1.2. Мікротопоніми, похідні від гідрографічної термінології

На території Західної Турківщини є велика кількість водоймищ як природного походження, так і створених унаслідок людської діяльності. Серед них є непротічні та протічні водні об'єкти, а також заболочені місця. Гідрооб'єкти досить часто стають мотивувальною базою для творення

мікротопонімів регіону.

БАЮРА. Слово *баюра* позначає “велику, глибоку калюжу” [СУМ, I, 116] → *Баюра* — потік (с. Верхня Яблунька).

БЕРЕГ. Апелятив *берег* вживається на позначення “краю землі, що межує з поверхнею річки, озера, моря і т. ін.; суходолу, території, що прилягають до річки, озера, моря і т. ін.” [СУМ, I, 158] → *На Березі* — поля (с. Верхня Яблунька), *Бережки* — поле (с. Нижня Яблунька).

БОЛОТО. Лексема *болото* має значення “грузького місця з надмірно зволженим ґрунтом, часто зі стоячою водою та вологолюбною рослинністю; багна, трясовини; розрідженої внаслідок дощів, розтавання снігу та ін. землі на шляхах, стежках і т. д., грязюки” [СМ, I, 215] → *Болото* — потік (с. Нижня Яблунька), *Болотище* — джерело (с. Верхня Яблунька).

ВИТІК. Слово *витік* позначає “місце, де ріка бере початок” [СУМ, I, 512] → *Коло Витоку* — поля (с. Нижній Турів), *Витоки* — потік (с. Нижній Турів).

ДЖЕРЕЛО. Гідрографічний термін *джерело* означає “потік води, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі” [СУМ, II, 262] → *Джерельце* — джерело (с. Верхня Яблунька).

ЗАРІЧЧЯ. Слово *заріччя* означає “місцевість за річкою” [СУМ, III, 293] → *Заріччя* — вулиця (с. Нижня Яблунька), *Заріччя* — поле (с. Нижній Турів).

ЗАТОКА. Гідрографічний термін *затока* вживається на позначення “частини океану, моря, озера, річки, що вдається в сушу; бухти” [СУМ, III, 354] → *Коло Затоки* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

КАЛЮЖА. Апелятив *калюжа* має значення “заглибина в ґрунті, наповнена водою або іншою рідиною; вода або інша рідина, налита у великій кількості на якій-небудь поверхні” [СУМ, IV, 79] → *На Калюжах* — потік (с. Верхній Турів), *Калюжа* — джерело (с. Нижня Яблунька).

КИРНИЦЯ (КЕРНИЦЯ). Слово *кирниця* (*керниця*) — діалектний варіант лексеми криниця, яка позначає “глибоко викопана й захищена цямринами від обвалів яма для добування води з водоносних шарів землі; колодязь; *рідко* те

саме, що джерело” [СУМ, IV, 348] → *Кирниця* — криниця (с. Нижня Яблунька), *Біля Кирнички* — поле (с. Верхня Яблунька).

КОВБАНЯ. Апелятив *ковбаня* вживається на позначення “глибока вибоїна, звичайно на дорозі, переважно з водою, болотом; глибоке місце, яма в річці, озері тощо” [СУМ, IV, 202] → *Ковбаня* — потік (с. Нижній Турів).

МЛАКА. Лексема *млака* — це діалектна назва трясовини (заболоченої низовини) [СУМ, IV, 764] → *Млачка* — частина села (с. Нижня Яблунька), *Млаки* — частина села (с. Верхня Яблунька), *Млака* — потік (с. Нижній Турів).

МОЧАРІ. Слово *мочарі* — це синонім до лексем *багно*, *драговина*, *трясовина*. Він має значення “болотистого місця; трясовини, болота; великої калюжі, грязького місця; розрідженої внаслідок дощів, розтавання снігу та ін. землі на шляхах, стежках і т. д.” [СУМ, IV, 814] → *Мочарка* — потік (с. Нижня Яблунька), *Мочарь* — озеро (с. Нижня Яблунька).

НАБЕРЕЖНИЙ. *Набережна* — “яка міститься на березі, біля берега; берег, укріплений похилою чи стрімкою стіною з каменю, дерева і т. ін.; вулиця на березі ріки, моря” [СУМ, V, 12] → *Набережна* — вулиця (с. Нижня Яблунька).

ОЗЕРО. Гідрографічний термін *озеро* позначає “природна або штучна заглибина, заповнена водою” [СУМ, V, 653] → *Озеро* — озеро (с. Верхній Турів).

ПОТІК. Апелятив *потік* вживається на позначення “невеликої річки, струмка із стрімкою течією; маси води, що стрімко тече” [СУМ, VII, 409] → *Потік* — потік (с. Нижня Яблунька), *Потічок* — потік (с. Верхня Яблунька), *Поточина* — потік (с. Нижній Турів).

РІКА (РІЧКА). Лексема *ріка* (*річка*) має значення “водний потік, що живиться із джерела або стоком атмосферних опадів і тече по видовжених зниженнях рельєфу від верхів’я до гирла” [СУМ, VIII, 574] → *За Рікою* — поля (с. Верхня Яблунька), *Річище* — потік (с. Нижня Яблунька).

РОЗТОКА. Гідрографічний термін *розтока* позначає “місце роздвоєння

основного русла річки; водяний потік, що відокремився від основного русла” [СУМ, VIII, 825]. Існує також відповідник чоловічого роду — *розтік*. Цим терміном мотивована назва пасовища *На Розтоках* (с. Верхня Яблунька), *Розтока* — потік (с. Нижня Яблунька), *Розточки* — урочище (с. Нижній Турів).

(СТАВ) СТАВОК. Лексема *ставок* (*став*) має значення “наповнене водою штучне річище для судноплавного сполучення між водоймищами, зрошування ґрунтів, осушування боліт, відводу або стоку води” [СУМ,] → *На Ставках* — ставки (с. Нижня Яблунька), *Ставок* — ставок (с. Нижня Яблунька).

СТУДНЯ. Апелятив *студня* — це лексичний діалектизм, який вживається на позначення “криниці без зрубу” [СУМ, IX, 801] → *Студня* — криниця (с. Верхня Яблунька), *Студня* — ставок (с. Нижня Яблунька).

Водні об'єкти — широкий пласт апелятивної лексики, що був продуктивним для творення мікротопонімів Західної Турківщини (36 назв). Найбільше мікротопонімів мотивовані назвами непротічних гідрооб'єктів. Найменшу кількість становлять назви, мотивовані специфікою русла річки.

2.1.1.3. Мікротопоніми, мотивовані зоо- і фітотермінологією

Територія Західної Турківщини характеризується надзвичайно багатим рослинним і тваринним світом. Тому зоо- та фітотермінологія досить часто стають базою для творення нових мікротопонімів.

А) Фітомікротопоніми

БЕРЕЗА. Фітотермін *береза* вживається на позначення “лісового білоторого дерева з тоненьким довгим гіллям і серцевидним листям” [СУМ, I, 160] → *Берези* (*Берізки*) — ліс (с. Нижня Яблунька), *Березник* — ліс (с. Верхня Яблунька).

БУК. Лексема *бук* має значення “листяне дерево з гладкою сірою корою і міцною деревиною” [СУМ, I, 251] → *Буки* — ліс (с. Нижній Турів), *Буковина* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

ВЕПРИНА. Апелятив *веприна* — це лексичний діалектизм, який співвідносний зі словом *атрус* — “кущова рослина з колючими гілками та великими кисло-солодкими їстівними ягодами; ягоди цієї рослини” [СУМ, I, 18] → *Веприна* — зарості (с. Верхня Яблунька).

ВЕРБА. Слово *верба* позначає “дерево або кущ з гнучким гіллям (з довгими звисаючими гілками), цілісними листками і зібраними в сережки одностатевими квітками” [СУМ, I, 325] → *Під Вербами* — поле (с. Нижній Турів), *Вербина* — зарості (с. Верхній Турів).

ГРАБ. Фітолексема *граб* позначає “листяне дерево або кущ родини березових з гладенькою сірою корою” [СУМ, II, 150] → *Грабиська* — зарості (с. Нижня Яблунька), *Граб'я* — зарості (с. Верхня Яблунька).

ГРУША (ГРУШКА). Апелятив *груша* (форма *грушка*) має значення “садове і лісове фруктове дерево з темно-зеленим цупким листям та плодами, які переважно мають форму заокругленого конуса; плід цього дерева; предмет, який має форму такого плода” [СУМ, II, 183] → *Під Грушками* — поля (с. Верхня Яблунька), *Грушки* — сад (с. Нижня Яблунька).

ДУБ. Фітолексема *дуб* вживається на позначення “багаторічного листяного дерева з міцною деревиною та плодами — жолудями; деревини цього дерева” [СУМ, II, 428] → *Дубики* — поле (с. Нижня Яблунька).

ЖАЛИВА. Апелятив *жалива* — це лексичний діалектизм, що співвідноситься з фітотерміном *кропива* — “трав'янистою рослиною, стебло та листя якої густо вкриті жалкими волосками” [СУМ, IV, 365] → *В Жаливах* — зарості (с. Нижня Яблунька).

ЗАПУСТ. Слово *запуст* співвідноситься з лексемами *зарість*, *зарості*, що мають значення “кущі або інша рослинність, що дуже розрослась, густо вкриваючи яку-небудь поверхню” [СУМ, III, 296] → *На Запусті* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Запусти* — лан (с. Нижня Яблунька).

КОРЧ. Термін *корч* — це лексичний діалектизм, що співвідноситься з лексемою *кущ* “низькорослої дерев'янистої рослини, гілки якої ростуть майже

від кореня; скупчення таких рослин на певній ділянці, а також ділянки з такими рослинами; скупчення рослин, стебла яких ростуть від поверхні ґрунту пучком” [СУМ, IV, 302] → *Корчі* — зарості (с. Нижня Яблунька).

ЛИПА. Апелятив *липа* позначає “дерево з серцеподібним зубчастим листям та жовтим пахучим медоносним цвітом” [СУМ, IV, 487] → *Липи* — присілок (с. Нижня Яблунька), *Липовець* — ліс (с. Верхня Яблунька).

ЛІС. Лексема *ліс* має значення “велика площа землі, заросла деревами і кущами; дерева, які ростуть на такій площі; певна ділянка такої площі” [СУМ, IV, 522] → *Під Лісом* — поля (с. Верхня Яблунька), *Ліс* — ліс (с. Нижня Яблунька), *Ліски* — ліс (с. Нижня Яблунька).

ЛІЩИНА. Фітотермін *ліщина* вживається на позначення “куща родини березових з їстівними плодами – горіхами; тонкої, гнучкої гілка з цього куща; чагарника з кущів цієї рослини” [СУМ, IV, 534] → *Ліщина* — зарості (с. Верхній Турів).

ЛОЗИНА. Апелятив *лозина* має значення “одної стеблини лози; те саме, що *лоза* – народна назва деяких кущових порід верби; довге тонке стебло цих та деяких інших кущових рослин; зрізані стебла цих рослин як матеріал для деяких виробів; різка, дубець з того стебла (*розмовне*); те саме, що лозняк – зарості лози” [СУМ, IV, 541] → *Лозина* — зарості (с. Верхня Яблунька).

МАЛИННИК. Слово *малинник* позначає “ділянку, де посаджена малина, а також зарості, кущі малини” [СУМ, IV, 607] → *Малинник* — зарості (с. Верхня Яблунька), *Малиниська* — зарості (с. Нижня Яблунька).

МОХ. Фітотермін *мох* має значення “сланкої спорової рослини без коріння та квітів, що росте у вогких місцях, на деревах, камінні” [СУМ, IV, 814] → *Мохи* — поле (с. Верхня Яблунька).

ОСИКА. Лексема *осика* вживається на позначення “листяного дерева родини вербових; тополі тремтячої; дрова або будівельного матеріалу з цього дерева” [СУМ, V, 761] → *Під Осиками* — поле (с. Нижня Яблунька), *Осичина* — зарості (с. Верхня Яблунька).

ПРУТ. Слово *прут* має значення “тонка гнучка гілка без листя; довга тонка гілка, якою женуть худобу; хворостина; тонка лозина, призначена для тілесного покарання; різка; стебло, тонка гілка дуже гнучкої рослини” [СУМ, VIII, 363]. Додатково апелятив *прут* має діалектне значення “міри земельної площі, що дорівнює приблизно гектару; вузького шматка поля” → *В Прутиках* — поле (с. Нижня Яблунька), *Прути* — зарості (с. Верхня Яблунька).

САД. Лексема *сад* вживається на позначення “спеціально відведеної значної площі землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо; присадибної ділянки, засадженої плодовими деревами, кущами, квітами тощо; дерев, кущів та ін., що ростуть на цих ділянках, площах; те саме, що парк” [СУМ, IX, 9] → *В Саді* — сад (с. Нижня Яблунька).

СЛИВА (СЛИВКА). Фітолексема *слива (сливка)* вживається на позначення “садового і лісового плодового дерева або куща з соковитими плодами переважно фіолетового або жовтого кольору з великою довгастою кісточкою; плодів цього дерева або куща” [СУМ, IX, 350] → *Під Сливками* — площа (с. Нижня Яблунька), *Слинове* — поле (с. Верхня Яблунька).

СМЕРЕКА. Апелятив *смерека* позначає “багаторічне вічнозелене хвойне дерево з конусоподібною кроною; ялину звичайну; деревину цього дерева; зарослі цього дерева” [СУМ, IX, 397] → *В Смерічках* — поле (с. Верхня Яблунька), *Смеречина* — ліс (с. Нижня Яблунька).

СОСНА. Лексема *сосна* вживається на позначення “вічнозеленого хвойного дерева, переважно з прямим високим стовбуром, довгою хвоєю і невеликими шишками, або таких дерев в сукупності; деревини цього дерева; гілки цього дерева; соснового гаю, лісу; сосняку” [СУМ, IX, 469] → *Під Соснами* — поля (с. Верхня Яблунька), *Соснівка* — ліс (с. Нижній Турів).

ТЕРЕН (ТЕРНИНА). Фітонім *терен* має означення “колючий кущ родини розових, що дає темно-сині їстівні плоди з терпким кисло-солодким присмаком; плоди цієї рослини; окрема колючка, шпичка такої або іншої колючої рослини; гілка цієї рослини; одна, окрема ягідка цієї рослини” [СУМ, X, 92] → *Тернина*

— зарості (с. Нижня Яблунька), *Терня* — зарості (с. Верхній Турів).

ХАЩІ. Лексема *хащі* означає “густий, непрохідний ліс, чагарник; густі зарості яких-небудь дерев, кущів, трав і т. ін.” [СУМ, XI, 32] → *Хащі* — лісок (с. Верхній Турів), *Хащів* — зарості (с. Нижня Яблунька).

ЧЕРЕМХА. Апелятив *черемха* позначає “невелике дерево або кущ з рясними, зібраними в китиці запашними білими квітками й чорними їстівними ягодами; гілочки з суцвіттями цієї рослини; плоди цієї рослини” [СУМ, XI, 306] → *Черемха* — зарості (с. Верхня Яблунька).

ЧЕРЕШНЯ. Фітолексема *черешня* вживається на позначення “плодового дерева роду вишень родини розових; соковитої ягоди, схожої на вишню — плоду цього дерева” [СУМ, XI, 308] → *Коло Черешні* — поле (с. Нижня Яблунька), *Під Черешнями* — поле (с. Верхній Турів).

ЧОРНИЧНИК. Термін *чорничник* має значення “місця, порослого чорницею” [СУМ, XI, 356] → *Чорничник* — чорничник (с. Верхня Яблунька).

ЩАВЕЛЬ. Лексема *щавель* вживається на позначення “трав'янистої, переважно багаторічної рослини родини гречкових, стебло й продовгувате листя якої здебільшого має кислий смак; використовується в кулінарії і медицині” [СУМ, XI, 570] → *Під Щавлями* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

ЯБЛУНЯ (ЯБЛУНЬКА). Слово *яблуня* (зменшувально-пестлива форма *яблунька*) позначає “садове й лісове фруктове дерево родини розових з плодами переважно кулястої форми” [СУМ, XI, 619] → *Яблунька* — річка (с. Нижня Яблунька), *Під Яблуньками* — поле (с. Верхня Яблунька), *Яблунів* — поле (с. Верхня Яблунька).

ЯВІР. Фітолексема *явір* має значення “дерева родини кленових з великим п'ятилопатовим листям; білого клена (іноді цим словом називають осокір та деякі інші тополі); деревини цього дерева” [СУМ, XI, 620] → *Яворина* — поле (с. Нижня Яблунька), *Явори* — сад (с. Нижня Яблунька).

ЯЛІВЕЦЬ. Лексема *ялівець* вживається на позначення “вічнозелений чагарник, рідше дерево родини кипарисових з лускоподібною або

короткоголчастою хвоєю та ягодоподібними шишками, вживаними в медицині” [СУМ, XI, 643] → *В Ялівцях* — зарості (с. Нижня Яблунька), *Яловець* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Ялівці* — ліс (с. Нижня Яблунька).

Б) Зоомікротопоніми

КЕРТИНА. Слово *кертина* — це лексичний діалектизм, що співвідноситься із зоотерміном *кріт* — “невеликим комахоїдним ссавцем, що живе під землею; цінний своїм хутром” [СУМ, IV, 358]. Реалізується в мікротопонімі *Кертиня* — поле (с. Нижня Яблунька).

Аналіз мікротопонімів Західної Турківщини показав, що значну кількість (54 найменування) становлять мікротопоназви, утворені від фітотермінів. Серед них найбільше мікротопонімів, мотивованих назвами дерев, — 32 назви. Меншу кількість становлять найменування, мотивовані назвами кущів (9 назв), трав (3 назви), сукупністю рослин (10 назв). З-поміж проаналізованих мікротопонімів виокремлено єдиний онім, мотивований зоотерміном *Кертина* (*Кертиня*, поле, с. Нижня Яблунька). Загалом було зафіксовано 55 мікротопонімів, мотивованих зоо- і фітотермінологією.

2.1.1.4. Мікротопоніми, мотивовані кількісними і якісними характеристиками об'єкта

Велику групу мікротопонімів Західної Турківщини становлять найменування, мотивовані кількісними і якісними характеристиками. Якісні характеристики — це вік, колір, розмір, форма об'єктів. Кількісні характеристики — кількість об'єктів, їх порядок розташування на місцевості.

ВЕЛИКИЙ. *Великий* — “значний своїми розмірами, величиною; протилежне малий; який значно переважає своїми розмірами інші подібні предмети” [СУМ, I, 318] → *Великий Лаз* — лаз (с. Нижня Яблунька).

ВЕРХНІЙ. Апелятив *верхній* має значення “який міститься або

знаходиться зверху, вище чого-небудь; протилежне нижній; близький від витоків чи початку річки” [СУМ, I, 335] → *Верхній Кінець* — присілок (с. Нижня Яблунька).

ВИСОКИЙ. *Високий* — той, “який має велику відстань знизу вгору; протилежне низький; який має висоту, більшу від звичайної, середньої; який має рівень, більший від звичайного; який знаходиться на далекій або значній віддалі від землі, від якої-небудь поверхні; який міститься на великій висоті” [СУМ, I, 492] → *Високий Горб* — горб (с. Нижня Яблунька), *Високий* — верх (с. Верхня Яблунька), *Висока* — гора (с. Верхній Турів).

ГЛИБОКИЙ. *Глибокий* — “який має велику глибину; який має більшу глибину порівняно з іншими однорідними предметами; який здійснюється на значну глибину; який має велику відстань від краю чого-небудь всередину; який не має видимих меж” [СУМ, II, 82] → *Глибокий Потік* — потік (с. Нижня Яблунька).

ДОВГИЙ. *Довгий* — “який має велику довжину; протилежне короткий” [СУМ, II, 330] → *Довга Поляна* — пасовище (с. Нижня Яблунька), *Довге* — поле (с. Верхня Яблунька), *Довгий Горб* — горб (с. Нижній Турів), *Довгий Потік* — потік (с. Верхній Турів).

ДРУГИЙ. *Другий* — “числівник порядковий, відповідний кількісному числівнику два; який надходить, наступає безпосередньо за чим-небудь; наступний” [СУМ, II, 422] → *Другий Горб* — горб (с. Нижня Яблунька).

ЗЕЛЕНИЙ. *Зелений* — “один з основних кольорів спектра — середній між жовтим і блакитним; який має колір трави, листя, зелені” [СУМ, III, 553] → *Зелена* — вулиця (с. Нижня Яблунька), *Зелений Полянець* — лан (с. Верхня Яблунька).

КАМ'ЯНИСТИЙ. Апелятив *кам'янистий* має значення “на якому або в якому багато каміння” [СУМ, IV, 85] → *Берег Кам'янистий* — берег (с. Верхня Яблунька).

КРИВИЙ. *Кривий* — “непрямий, вигнутий, покручений; який характеризується несиметричністю; перекошений, викривлений” [СУМ, IV, 339] → *Кривий Горб* — горб (с. Нижня Яблунька).

КРУГЛИЙ. *Круглий* — “який має форму круга, кулі, циліндра тощо або формою нагадує їх; округлий; гладкий, опасистий” [СУМ, IV, 368] → *На Круглім* — поле (с. Нижня Яблунька), *На Круглому Горбі* — горб (с. Верхня Яблунька).

НИЖНІЙ. *Нижній* — “який міститься внизу, нижче інших подібних предметів; протилежне верхній; який міститься недалеко від гирла ріки” [СУМ, V, 409] → *Нижній Кінець* — присілок (с. Нижня Яблунька).

ПЕРШИЙ. *Перший* — “числівник порядковий, відповідний кількісному числівнику один; який передує другому при нумерації або підрахунку однорідних предметів, явищ і т. ін.; уживається на позначення об'єкта, який було названо перед іншим або називають на протиставлення іншому; який передує всім дальшим, наступним” [СУМ, VI, 337] → *Перший Горб* — горб (с. Нижня Яблунька).

СТАРИЙ. *Старий* — “який існує довгий час, давно створений; протилежне новий; створений, збудований раніше від інших; який довго був у вжитку, став ветхим, іноді навіть непридатним для користування” [СУМ, IX, 654] → *Коло Старої Хати* — поле (с. Нижня Яблунька).

ЧОРНИЙ. *Чорний* — “кольору сажі, вугілля, найтемніший; протилежне білий; темний, темніший у порівнянні із звичайним кольором” [СУМ, XI, 352] → *Чорна Гора* — гора (с. Нижня Яблунька).

Під час аналізу мікротопонімів Західної Турківщини було зафіксовано 21 найменування, мотивовані кількісними та якісними характеристиками мікрооб'єктів. Серед них 19 онімів, що позначають якісні характеристики мікрооб'єктів (вік, колір, розмір, форму) — *Зелений Полянець*, *Кривий Горб*, *Чорна Гора* і т. ін. Лише 3 мікротопоназви мотивовані кількісними характеристиками — *Перший Горб*, *Другий Горб*.

2.1.2. Антропогенні мікротопоніми

Мікротопонімія Західної Турківщини яскраво відображає особливості побуту та господарської діяльності місцевого населення. Тут представлена лексика землеробства, тваринництва, промислові і ремісничі терміни, а також найменування, що пов'язані з віросповіданням населення. Також важливе місце посідає територіальна лексика, пов'язана з найменуваннями різних типів поселень, будівель житлового і господарського призначення та їхніх частин. Також наявні мікротопоніми, що мотивовані назвами різних об'єктів інфраструктурного та комунікаційного призначення. Важливе місце посідає лексика, пов'язана з етнічним та соціальним складом місцевого населення.

2.1.2.1. Мікротопоніми, мотивовані найменуваннями типів поселення і їхніх частин

ДВІР. Апелятив *двір* позначає “господарську ділянку, на якій розміщені садибні будівлі, та місце біля них (часто відгороджене); сільську хату з усім господарством при ній; присадибне господарство землевласника — поміщика, монастиря і т. ін.; маєток” [СУМ, II, 218] → *У Дворі* — двір (с. Верхня Яблунька), *Дворище* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

КІНЕЦЬ. Лексема *кінець* має значення “крайнього пункту, межі протягності предмета, площини тощо, а також того, що прилягає до такого пункту, межі; протилежного початку” [СУМ, IV, 163] → *Кінці* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

КОЛОНІЯ. Апелятив *колонія* вживається на позначення “поселення переселенців з іншої країни, області; товариства земляків у чужій країні; земляцтва” [СМ, IV, 231] → *Колонія* — присілок (с. Нижня Яблунька).

ХАТА. Слово *хата* позначає “сільський одноповерховий житловий будинок; домівка, господа; тимчасове пристановище для кого-небудь; внутрішнє

житлове приміщення такого будинку; кімнату” [СМ, XI, 29] → *Коло Хати* — поле (с. Нижня Яблунька).

ХУТІР. Апелятив *хутір* вживається на позначення “відокремленого селянського господарство разом з садибою власника; невеликого селища, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселка” [СМ, XI, 176] → *Хуторовець* — потік (с. Нижня Яблунька).

ЦЕНТРАЛЬНИЙ. *Центральний* — “розташований у центрі, в середині чого-небудь; який є центром чогось, основним у чомусь; який належить до центру міста, села і т. ін.” [СУМ, XI, 198] → *Центральна* — вулиця (с. Нижня Яблунька).

Під час дослідження мікротопонімії населених пунктів Західної Турківщини було виявлено невелику групу найменувань, мотивувальною базою яких є назви типів поселень і їхніх частин — 7 онімів.

2.1.2.2. Мікротопоніми, мотивовані назвами шляхів сполучення

Мікротопонімікон Західної Турківщини представлений також найменуваннями, мотивованими назвами шляхів сполучення.

БРІД. Термін *брід* позначає “мілке місце річки, озера або ставка, в якому можна переходити або переїжджати на інший бік” [СУМ, I, 237] → *Брідки* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Брід* — стежка (с. Нижня Яблунька).

ВИВІЗ. Лексема *вивіз* — це лексичний діалектизм, що співвідноситься з “ділянкою дороги, що має схил; узвозом” [СУМ, I, 364] → *За Вивозом* — поле (с. Нижня Яблунька), *Вивіз* — стежка (с. Верхня Яблунька).

МІСТ. Апелятив *міст* вживається на позначення “споруди для переїзду або переходу через річку, залізницю, автомагістраль, яр і т. ін.” [СУМ, IV, 749] → *За Мостом* — поля (с. Нижня Яблунька).

СТЕЖКА. Слово *стежка* вживається на позначення “доріжку, протоптану

звірами або людьми чи спеціально зроблену людьми; те саме, що доріжка” [СМ, IX, 680] → *Коло Стежки* — поле (с. Верхня Яблунька).

Всього було виявлено і проаналізовано 6 онімів, утворені від назв шляхів сполучення.

2.1.2.3. Мікротопоніми, мотивовані землеробською лексикою

Жителі Західної Турківщини активно займаються землеробством. Тому мікротопоназви, мотивовані землеробською лексикою, становлять значну частину регіонального мікротопонімікону. Серед них представлені оніми, що пов'язані зі специфікою освоєння нових земельних просторів: вирубуванням і випалюванням лісових територій, викорчовуванням деревини; призначенням сільськогосподарських земель; метрологічними найменуваннями угідь; формою власності земельних наділів.

ГОРОД. Лексема *город* має значення “ділянка землі при садібі, здебільшого для вирощування овочів” [СУМ, II, 135] → *Город* — пасовище (с. Нижня Яблунька), *Городище* — поле (с. Верхня Яблунька), *Городи* — поля (с. Верхній Турів), *Городиць* — лан (с. Верхня Яблунька).

ГРУНТ. Слово *грунт* позначає “верхній шар земної кори, придатний для життя рослин; верхній шар землі щодо його складу; земельний наділ” [СУМ, II, 181] → *Грунт* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Грунтище* — поле (с. Нижня Яблунька).

ЗАГІН. Апелятив *загін* вживається на позначення “смуга, ділянка поля, пасовища і т. ін.” [СУМ, III, 77] → *Загони* — поля (с. Нижня Яблунька), *Загін* — поле (с. Верхня Яблунька).

ЗРУБ. Лексема *зруб* має значення “місце, де був вирубаний ліс; місце, по якому було зрубано або розрубано дерево; спосіб зведення стін будинків або споруд з колод чи брусів, які укладають горизонтальними рядами, а в кутах і місцях перетинання з'єднують врубками; будь-яка споруда, побудована таким

способом” [СУМ, III, 717] → *Зруби* — зруб (с. Верхня Яблунька), *На Зрубі* — ліс (с. Нижня Яблунька).

КЛИН. Слово *клин* позначає “частина земельного угіддя, що виділяється за певною ознакою (за родом посіву тощо), ділянка землі взагалі” [СУМ, IV, 182] → *Клинчик* — поле (с. Нижня Яблунька), *На Клині* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Клини* — лан (с. Верхня Яблунька).

МІРКА. Термін *мірка* вживається на позначення “народнопобутової одиниці об’єму сипких тіл місткістю від 16 до 25 кг та посудину такої місткості” [СУМ, IV, 746] → *В Мірках* — пасовище (с. Нижня Яблунька)

НИВА. Лексема *нива* має значення “ділянки або смуги землі, на якій ростуть хлібні культури або яка призначена для їх вирощування; поля” → *Нивки* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Нива* — поле (с. Нижній Турів).

НОВИНА. Апелятив *новина* вживається на позначення “земля ніколи не орана або вперше зорана; цілина” [СУМ, V, 434] → *В Новині* — пасовище (с. Нижня Яблунька), *Новина* — поле (с. Верхня Яблунька).

ПАР (ПАРЕНИНА). Землеробський термін *пар* (*паренина*) позначає “рілля, залишена на одне літо без посіву з метою поліпшення якості землі для наступного посіву озимих; рілля, засіяна у першу половину літа сільськогосподарськими культурами, які встигають зібрати до посіву озимих” [СУМ, VI, 59] → *В Паренині* — лан (с. Нижня Яблунька), *Паренина* — поле (с. Верхня Яблунька).

ПАСІКА. Апелятив *пасіка* має значення “відведеної на зруб ділянки лісу” [СУМ, VI, 86] → *Пасіка* — пасовище (с. Верхня Яблунька).

ПЕНЬ. Лексема *пень* вживається на позначення “нижньої частини стовбура дерева, яка залишилась на корені після того, як дерево зрубали, спиляли, зламали і т. ін.” [СУМ, VI, 117] → *Пеньки* — зарості (с. Верхня Яблунька), *Пні* — ліс (с. Нижня Яблунька).

ПОЛЕ. Апелятив *поле* має значення “безлісої рівнини, рівного великого простору; ділянки землі, що використовуються під посіви; значної площі чи

ділянки землі, спеціально відведеної під що-небудь” [СУМ, VII, 61] → *Поле* — лан (с. Нижня Яблунька).

ПОРУБ. Термін *поруб* позначає “рубання лісу, дерев; вирубування; місце, ділянку, де вирубано ліс; слід від рубання” [СУМ, VII, 292] → *Поруб* — зруб (с. Верхня Яблунька).

ПРОСІКА. Лексема *просіка* вживається на позначення “очищеної від дерев смуга землі в лісі, яка є межею ділянки, дорогою та ін.” [СУМ, VIII, 285] → *Просіка* — посіка (с. Нижній Турів).

Всього було зафіксовано 26 мікротопоназв, мотивованих землеробською лексикою. Така значна кількість найменувань свідчить про те, що землеробство — один із основних видів діяльності місцевого населення Західної Турківщини.

2.1.2.4. Мікротопоніми, мотивовані лексикою тваринництва

Жителі Західної Турківщини активно займаються тваринництвом, що є одним з основних їхніх занять. Лексика тваринництва — це продуктивна лексична база для творення мікротопонімів.

ВИГІН. Слово *вигін* позначає “простору вільну ділянку біля села або в селі, куди виганяють пастися худобу, птицю” [СУМ, I, 373] → *Між Вигонами* — поле (с. Нижній Турів), *Вигін* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

ЗАГОРОДА. Лексема *загорода* має значення “огороженої ділянки в господарстві, на випасі, у полі для літнього утримування або ночівлі свійських тварин і птахів” [СУМ, III, 85] → *Загорода* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *В Загороді* — поле (с. Нижня Яблунька).

ЛАЗ. Слово *лаз* має кілька значень “вузький отвір, через який можна пролізти, пройти куди-небудь; лазівка; стежка в густих зарослях, якою звичайно ходять звірі; діалектна назва луки” [СУМ, IV, 436] → *В Лазі* — пасовище (с. Верхня Яблунька), *Лазу* — лан (с. Нижня Яблунька).

ЛУГ. Апелятив *луг* вживається на позначення “порослої травою і кущами

лука, що використовується як пасовисько та сіножать; низини, порослої лісом” [СУМ, IV, 552] → *На Лузі* — луг (с. Нижня Яблунька).

ПРОГІН. Лексема прогін має значення “дороги, якою гонять худобу або птицю на пасовисько, водопій і т. ін.” [СУМ, VIII, 150] → *Прогінь* — дорога (с. Нижня Яблунька).

СТАЙНЯ. Слово *стайня* позначає “спеціальне приміщення, будівля, де тримають коней; конюшню; те саме, що хлів” [СУМ, IX, 637] → *За Стайнев* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

Під час аналізу мікротопонімікону населених пунктів Західної Турківщини було виявлено 10 мікротопоназв, мотивованих лексикою тваринництва. Серед них 4 — це оніми, що позначали ділянки чи споруди ля утримання свійських тварин (*Загорода*).

2.1.2.5. Мікротопоніми, мотивовані назвами промислів і ремесел

Жителі Західної Турківщини, окрім землеробства і тваринництва, також активно займалися різними промислами та ремеслами, завдяки чому могли заробляти на життя, а також виготовляти продукти для власного споживання та створювати предмети для побутового ужитку. Серед занять, якими займалося місцеве населення, можна виокремити харчову промисловість, торгівлю, будівництво, виготовлення виробів з дерева, металу, скла. Значну частину посідала лісова і лісопереробна промисловість. Промисли та ремесла місцевих жителів знайшли відображення у складній системі локального мікротопонімікону.

ВИНАРНЯ. Лексема *винарня* позначає “винну крамницю, пивницю” [СУМ, I, 439] → *Винарня* — винарня (с. Нижня Яблунька).

ГУРАЛЬНЯ. Апелятив *гуральня* вживається на позначення “спиртово-горілчаного заводу” [СУМ, II, 195] → *Гуральня* — гуральня (с. Нижній Турів).

КОРЧМА. Слово *корчма* має значення “шинок, заїзд, де продавались

спиртні напої” [СУМ, IV, 302] → *Коло Корчми* — потік (с. Верхня Яблунька), *Корчма* — поле (с. Верхня Яблунька).

МАШИНА. Термін *машина* вживається на позначення “сукупності механізмів, пристосованих для шиття; механізму (трактора, комбайна, сівалки тощо), який виконує ту чи іншу сільськогосподарську роботу” [СУМ, VI, 110] → *Коло Пекарні* — поле (с. Нижня Яблунька).

ПІВНИЦЯ. Лексема *пивниця* позначає “заклад, де продають і п'ють пиво; льох, підвал для зберігання алкогольних напоїв; пивоварню” [СУМ, VI, 350] → *Коло Півниці* — поле (с. Нижня Яблунька).

ПИЛА / ПИЛОРАМА. Механічний термін пила (пилорама) вживається на позначення “пристрою з електромотором для розпилювання колод на дошки; [СУМ, VI, 353] механізму, пристрою, основною робочою частиною якого є інструмент для пиляння” [СУМ, VI, 351] → *Пила* — присілок (с. Нижня Яблунька), *Коло Пилорами* — пасовище (с. Нижня Яблунька), *Пилорама* — (с. Верхня Яблунька).

Під час аналізу мікротопонімікону Західної Турківщини було виявлено 9 мікротопонімів, мотивованих найменуваннями промислів та ремесел, що свідчить про різноманітну діяльність місцевого населення.

2.1.2.6. Мікротопоніми, мотивовані культовою лексикою

На території Західної Турківщини представлені мікротопоніми, мотивовані культовою і сакральною лексикою. Вони відображають вірування місцевого населення. Тут компактно проживають представники різних гілок християнства: православні, католики західного та східного обрядів, а також інших релігій. В кожному населеному пункті є свої релігійні громади та сакральні споруди, які є мотивувальною базою для творення значної частини мікротопонімів.

ГРІБ. Лексема *гріб* — синонім слова *могила* “яма для поховання

померлого; місце поховання і насип, горбик на ньому” [СУМ, IV, 772] → *За Гробами* — пасовище (с. Нижня Яблунька), *Гробище* — яр (с. Нижній Турів).

ДЗВІНИЦЯ. Термін *дзвіниця* позначає “вежа для дзвонів на церкві, при церкві або окрема будівля з дзвонами” [СУМ, II, 264] → *Коло Дзвіниці* — поле (с. Верхня Яблунька).

КАПЛИЦЯ. Апелятив *каплиця* вживається на позначення у християн “невеличка споруда без вівтаря для відправ і молитов” [СУМ, IV, 95] → *Капличка* — каплиця (с. Нижня Яблунька).

КОСТЕЛ (КОСТЬОЛ). Лексема *костел* (*костьол*) позначає “римсько-католицький храм” [СУМ, IV, 309] → *Костьол* — каплиця (с. Нижня Яблунька), *Коло Костьолу* — кладовище (с. Нижня Яблунька).

ХРЕСТ. Лексема *хрест* має значення “предмета і символу культу християнської релігії, який являє собою стрижень з однією або кількома поперечками у верхній половині” [СУМ, XI, 185] → *Хрест* — фігура (с. Нижня Яблунька).

ЦВИНТАР. Лексема *цвинтар* вживається на позначення “подвір'я і кладовища біля церкви; місця, відведеного для поховання померлих; кладовища” [СУМ, XI, 185] → *Цвинтар* — кладовище (с. Верхня Яблунька, с. Нижня Яблунька).

ЦЕРКВА. Термін *церква* має значення “релігійної організації духівництва і віруючих, об'єднаних спільністю вірувань і обрядовості; будівлі, в якій відбувається християнське богослужіння” [СУМ, XI, 202] → *Коло Церкви* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

Проаналізувавши мікротопонімікон населених пунктів Західної Турківщини, ми виявили щонайменше 9 мікротопонайменувань, які були утворені від культової та сакральної лексики. Це свідчить про важливість релігії в житті місцевого населення.

2.1.2.7. Мікротопоніми, мотивовані назвами споруд різного призначення та їхніх частин

Мотивувальною базою для творення значної кількості мікротопонімів Західної Турківщини є назви споруд різного призначення та їхні частини, зокрема житлові, інженерні, оборонні, сільськогосподарські та гідроспоруди.

БУДИНОК. Апелятив будинок вживається на позначення “будівлі, споруди, призначеної для житла; наукового, культурно-освітнього, побутового та ін. державного закладу, установи, а також будівлі, де він (вона) міститься” [СУМ, I, 247] → *Будинок* — будинок вчителів (с. Нижня Яблунька), *Будинок Культури* — народний дім (с. Нижня Яблунька).

ВАЛ. Лексема вал позначає “високий земляний насип навколо поселення, міста або фортеці для захисту від ворога; довгий і високий земляний насип для господарських потреб або захисту від поводи і т. ін.; що-небудь, нагромаджене високим довгим насипом” [СУМ, I, 283] → *Вали* — пасовище (с. Верхня Яблунька).

ГРЕБЛЯ. Термін *гребля* має значення “гідротехнічна споруда, що перегороджує річку або інший водотік для створення водосховищ, одержання енергії і т. ін.” → *За Греблею* — поле (с. Верхня Яблунька), *Гребелька* — потік (с. Нижня Яблунька).

ЗАГАТА. Полісемантична лексема *загата* вживається на позначення “споруда для затримання руху води в річці, потоці і т. ін.”. Також це лексичний діалектизм, що позначає “валу, насипу, стіни, а також подвійного плоту, засипаного всередині чим-небудь, як огорожа; перешкоди для плавання, що утворилася від скупчення, нагромадження криги, снігу і т. ін.; стіни хліва, зробленої з подвійного плоту, закладеного всередині соломною і т. ін.; огорожі біля стін хати, проміжок між якою і стінами закладається листям, соломною і т. ін. для утеплення хати взимку” [СУМ, III, 73] → *Коло Загати* — поле (с. Нижня Яблунька).

ЗАПОВІДНИК. Апелятив *заповідник* позначає “територію або архітектурну споруду, яка перебуває під охороною держави (з метою збереження тваринного та рослинного світу, всього природного комплексу чи пам'яток старовини тощо)” [СУМ, III, 269] → *Заповідник* — вулиця (с. Нижня Яблунька).

ЗАСТАВА. Слово *застава* вживається на позначення “місця в'їзду до міста або виїзду з цього, яке охоронялося; поста, створюваного на центральному шляху для збирання з проїжджаючих мита, податків і т. ін. за проїзд або перевезення товарів; військового охоронного загону, охоронної варті; місця розташування військового підрозділу, який охороняє певну ділянку державного кордону” [СУМ, III, 326] → *На Заставі* — пасовище (с. Нижній Турів).

ПІДСТАНЦІЯ. Термін *підстанція* позначає “електротехнічної установки для перетворення напруги, виду або сили струму, що йде від центральної електростанції; проміжної телефонної станції” [СУМ, VI, 507] → *Коло Підстанції* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

СКЛАД. Апелятив *склад* вживається на позначення “відповідно обладнаного місця, будівлі або приміщення для зберігання чого-небудь (продуктів, матеріалів і т. ін.)” [СУМ, IX, 272] → *На Складі* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

ФЕРМА. Термін *ферма* позначає “інженерну споруду, що складається зі стрижнів, балок і т. ін., міцно з'єднаних (зварених, склепаних тощо) між собою у вузли; застосовується в будівництві мостів, гідротехнічних споруд, будинків і т. ін.” [СУМ, X, 577] → *Коло Ферми* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

Під час аналізу мікротопонімікону Західної Турківщини було зафіксовано 11 найменувань, мотивованих назвами споруд різного призначення та їхніх частин. Цей пласт лексики є значний за обсягом і дуже часто стає твірною базою для нових мікротопоназв.

2.1.2.8. *Мікротопоніми, мотивовані диференціацією населення (соціальне і етнічне походження).*

Значна кількість мікротопонімів Західної Турківщини мотивована етнічною та соціальною диференціацією населення, що в минулому відображала суспільне становище краю і міжнаціональні відносини краю.

ВІЙТІВСЬКИЙ. *Війтівський (війтів)* — прикметник до слова *війт* (“керівник місцевого (міського чи сільського) управління або самоврядування в середньовічній Німеччині, Литовському князівстві, Польщі та на Україні (в XV—XVIII ст.); сільський староста; в Західній Україні (до 1939 р.) та в Польщі (до 1950 р.) — голова волосної управи”) [СУМ, I, 670] → *Війтівський Млин* — млин (с. Верхня Яблунька), *Війтівство* — присілок (с. Верхня Яблунька).

ГРОМАДСЬКИЙ. *Громадський* — “прикметник до громада; належний усій громаді, усьому суспільству; колективний; призначений для загального користування” [СУМ, II, 174] → *Громадське* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

КИТАЙСЬКИЙ. *Китайський* — “прикметник до етноніма китайці й Китаю” [СУМ, IV, 155] → *Китайський Горб* — горб (с. Нижня Яблунька).

МОЛДАВСЬКИЙ. *Молдавський* — “прикметник до молдавани і Молдавія” [СУМ, IV, 783] → *Молдавська Границя* — межа села (с. Верхня Яблунька).

МОЛОДІЖНИЙ. *Молодіжний* — “прикметник до молодь” [СУМ, IV, 787] → *Молодіжна* — вулиця (с. Нижня Яблунька).

ПЛЕБАНЯ. Апелятив *плебаня* вживається на позначення “парафія католицького священика; садиба, подвір'я, дім парафіяльного католицького священика” [СУМ, VI, 573] → *Плебаня* — ліс (с. Нижня Яблунька).

ПОЛЬСЬКИЙ. *Польський* — “прикметник до етноніма поляки і Польщі” [СУМ, VII, 110] → *Польський Цвинтар* — цвинтар (с. Нижня Яблунька).

ЦИГАНСЬКИЙ. *Циганський* — прикметник до етноніма *цигани* (“Народність індійського походження, що живе невеликими групами майже в

усіх країнах світу; особи, які належать до цієї народності”) [СУМ, XI, 208] → *Циганська* — вулиця (с. Нижня Яблунька).

ШКІЛЬНИЙ. *Шкільний* — “стосується до школи; належний школі” [СУМ, XI, 475] → *Шкільна* — вулиця (с. Нижня Яблунька).

ШЛЯХЕТСЬКИЙ. *Шляхетський* — “стосується до шляхетства, шляхти; належний шляхті, шляхтичам” [СУМ, XI, 496] → *На Шляхетському* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

Під час аналізу мікротопонімів Західної Турківщини було зафіксовано 11 мікротопоназв, мотивованих етнічною та соціальною диференціацією місцевого населення. Серед них 7 онімів утворені назвами, що характеризують соціальні відносини у регіоні (*Війтівство, На Шляхетському, Плебаня і т. ін.*) та 4 назви, що вживаються на позначення етнічного складу населення Західної Турківщини (*Циганська Вулиця і т. ін.*).

2.2. Відонімні мікротопоніми

Джерелами творення мікротопонімів населених пунктів Західної Турківщини є не тільки загальні назви (апелятиви), а й власні назви — антропоніми і топоніми.

Відантропонімні мікротопоназви здебільшого вказують на власника того чи іншого об'єкта або людини, яка живе поряд із ним. Наприклад, *Сашкове Поле* (поле, с. Нижня Яблунька) чи *Ольжина Стайка* (поле, с. Нижня Яблунька). До відантропонімних мікротопонімів належать такі, що мотивовані іменами людей, офіційними прізвищами чи вуличними прізвиськами.

Відтопонімні мікротопоніми — одиниці, мотивовані гідронімами, ойконімами або й власне іншими мікротопонімами. Така номінація має кілька передумов. По-перше, мікротопоназви можуть мотивуватися найменуваннями сусідніх населених пунктів, водоймищ або інших невеликих географічних об'єктів. По-друге, велика кількість мікротопонімів можуть мотивуватися

найменуваннями об'єктів, що вже зникли або не існують. Найчастіше відтопонімними мікротопонімами є межі села, шляхи сполучення, землі сільськогосподарського призначення, об'єкти, що розташовані на помежів'ї.

Часто відбувається номінаційна взаємодія між власне мікротопонімами, коли один малий географічний об'єкт називають через близьке розташування біля іншого.

Значну кількість становлять відгідронімні мікротопоназви. Серед них більшість становлять найменування полів, пасовищ, нив, лісів, ланів, площ і т. ін.

Загалом відонімні мікротопоніми становлять меншу частину, порівняно з відапелятивними найменуваннями.

2.2.1. Відантропонімні мікротопоніми Західної Турківщини

Особові імена людей — доволі продуктивний шар української лексики, який часто виступає мотивувальною базою для творення мікротопонімів. Відантропонімні мікротопоназви можна поділити на дві групи:

- мікротопоніми, мотивовані іменами людей;
- мікротопоніми, мотивовані прізвищами людей.

А) Мікротопоназви, мотивовані особовими іменами людей

Мотивувальною базою для творення багатьох мікротопонімів ставали особові імена людей різного походження (грецького, єврейського, латинського, німецького, скандинавського) у різних формах — повній та усіченій.

Мікротопоніми, мотивовані іменами грецького походження:

АНАСТАСІЯ → НАСТЯ → НАСТУНЯ → *Настунин Город* — поле (с. Нижня Яблунька).

ВАСИЛЬ → ВАСИЛЬКО → *Васильків Потік* — потік (с. Верхня Яблунька), *Васильова Студня* — криниця (с. Нижня Яблунька).

ДЕМ'ЯН → *Дем'янів Лаз* — лаз (с. Верхній Турів).

ОЛЕКСАНДР → САШКО → *Сашкова Кирниця* — криниця (с. Нижня Яблунька).

ХРИСТОФОР → *Христофорова Посада* — пасовище (с. Верхня Яблунька).

Мікротопоніми, мотивовані іменами єврейського походження:

АДАМ → *Адамівський Горб* — горб (с. Нижня Яблунька).

ДАНИЛО → ДАНИЛКО → *Данилків Горб* — горб (с. Нижній Турів), *Данилівський Лаз* — Лаз (с. Нижній Турів).

ІВАН → ІВАНКО → *Іванкова Площа* — пасовище (с. Верхня Яблунька).

ІЛЛЯ → ІЛЬКО → *На Ільковому* — поле (с. Верхній Турів).

МАРІЯ → МАРУСЯ → *Марусин Верх* — верх (с. Нижня Яблунька).

ЯКІВ (ЯЦЬКО) → *На Яковім Горбі* — горб (с. Верхня Яблунька), *Яцьків План* — поле (с. Верхня Яблунька).

Мікротопоніми, мотивовані іменами латинського походження:

ВІКТОР → *Вікторова Пилорама* — пилорама (с. Нижня Яблунька).

ПАВЛЮ → *Павлівська Гора* — гора (с. Нижня Яблунька), *Павлова Садиба* — садиба (с. Нижня Яблунька).

Мікротопоніми, мотивовані іменами німецького походження:

КАРЛ → КАРОЛЬ → *Каролів Ліс* — ліс (с. Нижня Яблунька).

Мікротопоніми, мотивовані іменами скандинавського походження:

ОЛЬГА → *Ольжина Стайка* — поле (с. Нижня Яблунька).

Під час аналізу мікротопоніміки Західної Турківщини було зафіксовано 19 найменувань, мотивованих особовими іменами людей. Серед них:

- 6 назв, мотиваних іменами грецького походження;
- 9 назв, мотивованих іменами єврейського походження;
- 2 назви, мотивовані іменами латинського походження;
- по 1 назві, мотивованій іменами німецького та скандинавського походження.

Більшість мікротопонімів утворені від чоловічих імен (16 назв). Лише 3 найменування були мотивовані жіночими іменами.

Отже, особові імена людей — продуктивна мотивувальна база для творення мікротопонімів.

Б) Мікротопоніми, мотивовані прізвищами місцевих жителів

Прізвища людей також були мотивувальною базою для творення мікротопонімів Західної Турківщини. Серед них:

- *мікротопоніми, мотивований прізвищем, що вказує на професію чи рід діяльності людини:*

ГАМАШ — від угорського апелятива *hamas* – “шорник, майстер, що виготовляє кінську зброю” [Чучка, 83, 135-136] → *Гамашів Потік* — потік (с. Нижня Яблунька);

- *мікротопонім, мотивований прізвищем, що походить від зоотерміна:*

КВИЧ — від місцевої української назви нічного птаха із родини совиних *квич* — “пугач”, “сич” [Чучка, 83, 255] → *Квичівський Горб* — вулиця (с. Нижня Яблунька);

мікротопонім, мотивований відантропонімним прізвищем:

КУЗЬО — усічено-суфіксальний варіант чоловічого імені *Кузьма* [Чучка, 83, 310] → *Кузівський Горб* — горб (с. Нижня Яблунька);

- *мікротопонім, мотивований прізвищем-етнонімом:*

ЛЯХ — від застарілого українського етноніма *лях* — “поляк”, який, крім цього, вживався українцями також у значенні “католик” [Чучка, 83, 351] → *Ляхове* — поле (с. Нижня Яблунька).

Отож, мікротопоніми Західної Турківщини, що походять від прізвищ людини, становлять меншу групу (4 назви), порівняно з мікротопоназвами, похідними від особових імен. Мотивувальною базою таких найменувань є прізвища сучасних носіїв. Найчастіше доантропонімна семантика досліджуваних прізвищевих основ вказує на професію чи рід діяльності

людини (*Гамашів Потік*), на зоотерміни (*Квичівський Горб*), на імена (*Кузівський Горб*) та на етноніми (*Ляхове* (поле) першоносіїв).

2.2.2. Відтопонімні мікротопоніми Західної Турківщини

Відтопонімні мікротопоніми — це мікротопоназви, мотивовані гідронімами, ойконімами, мікротопонімами. Найчастіше мотивувальною базою для відтопонімних найменувань стають назви сусідніх населених пунктів, гідрооб'єктів чи суміжних невеликих географічних об'єктів.

А) Мікротопоніми відойконімного походження

Відойконімні мікротопоніми найчастіше виникають внаслідок суміжного розташування малих географічних об'єктів сусідніх сіл. Ними позначають межі сіл, ліси, шляхи сполучення, сільськогосподарські землі, частини сіл і т. ін.

БОРИНЯ. *Бориня* — селище міського типу Самбірського району Львівської області, адміністративний центр Боринської селищної громади в Карпатах на Бойківщині → *Боринський Верх* — вулиця (с. Нижня Яблунька), *Границя Боринська* — межа села (с. Нижня Яблунька), *На Бориню* — дорога (с. Нижня Яблунька).

МЕЛЬНИЧНЕ. *Мельничне* — бойківське село в Самбірському районі Львівської області → *На Мельничанському* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

ПРИСЛІП. *Присліп* — бойківське село в Самбірському районі Львівської області → *Границя Присліпська* — межа села (с. Верхня Яблунька, с. Нижня Яблунька), *На Присліпському* — пасовище (с. Верхня Яблунька).

СОКОЛИКИ. *Соколики* — колишнє містечко в Турківському районі, сьогодні — село в Польщі, у гміні Літовищі Бещадського повіту Підкарпатського воєводства → *Границя Соколицька* — межа села (с. Нижній Турів), *Соколіка* (фонетичний варіант від Соколики) — хутір (с. Нижній Турів).

ТЕРНАВА. *Тернава (Тернава Нижня)* — село в Польщі, у гміні Літовищі Бещадського повіту Підкарпатського воєводства, по обидва береги річки Сян,

колишні етнічні землі українців на теперішньому українсько-польському державному кордоні → *Тарнава* (фонетичний варіант від Тернава) — вулиця (с. Верхня Яблунька).

ТУРКА. *Турка* (стара назва *Турка над Стриєм*) — місто в Карпатах на Бойківщині, адміністративний центр Турківської міської громади Самбірського району Львівської області → *На Турку* — дорога (с. Нижня Яблунька), *Границя Турчанська* — межа села (с. Нижня Яблунька).

Під час аналізу мікротопонімів Західного Турківщини було зафіксовано 11 відойконімних мікротопоназв.

Б) Найменування відмікротопонімного походження

Відмікротопонімні найменування утворюються від назв інших мікротопонімів, що виникають внаслідок суміжного розташування малих географічних об'єктів.

БАДІВСЬКА ЯМА. *Бадівська Яма* — урочище (с. Нижня Яблунька) → *В Бадівській Ямі* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

ГОРБ. *Горб* — *горб* (с. Нижня Яблунька) → *На Горбі* — поле (с. Нижня Яблунька), *Під Горбом* — потік (с. Нижня Яблунька).

ГРАНИЦЯ ТУРЧАНСЬКА. *Границя Турчанська* — межа села (с. Нижня Яблунька) → *Коло Границі Турчанської* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

ЗАРІЧЧЯ. *Заріччя* — вулиця (с. Нижня Яблунька) → *Зарічанське* — пасовище (с. Нижня Яблунька), *На Заріччю* — урочище (с. Нижня Яблунька).

КРИВИЙ ГОРБ. *Кривий Горб* — *горб* (с. Нижня Яблунька) → *На Кривому Горбі* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

КОЛОНІЯ. *Колонія* — присілок (с. Нижня Яблунька) → *На Колонії* — зупинка (с. Нижня Яблунька).

МОЛОДІЖНА. *Молодіжна* — вулиця (с. Нижня Яблунька) → *На Молодіжній* — зупинка (с. Нижня Яблунька).

ПЕЧИЩЕ. *Печище* — кут села (с. Нижня Яблунька) → *Вище Печища* —

пасовище (с. Нижня Яблунька), *На Печищі* — поле (с. Нижня Яблунька).

ПОТІК. *Потік* — *потік* (с. Нижня Яблунька) → *За Потоком* — пасовище (с. Нижня Яблунька).

П'ЯНИЙ ГОРБ. *П'яний Горб* — *горб* (с. Верхня Яблунька) → *Під П'яним Горбом* — потік (с. Верхня Яблунька).

СВЯТА ГОРА. *Свята Гора* — *вулиця* (с. Нижня Яблунька) → *На Святу Гору* — дорога (с. Нижня Яблунька).

СЛИВАРІ. *Сливари* — *урочище* (с. Нижня Яблунька) → *Межи Сливарями* — лан (с. Нижня Яблунька).

Проаналізувавши відтопонімні мікротопоніми Західної Турківщини, виявили 15 мікротопоназв, мотивованих назвами інших мікрооб'єктів.

Отже, мікротопоніми — це продуктивний пласт онімної лексики, що часто стає мотивувальною базою для творення інших мікротопонімів.

В) Мікротопоніми відгідронімного походження

Гідрооб'єкти посідають важливе місце у повсякденному житті та господарській діяльності людини. Здебільшого нові поселення створювалися і розбудовувалися поблизу великих водойм. Досить часто назва водоймища була мотивувальною базою для найменування того чи іншого населеного пункту.

Відгідронімні мікротопоніми позначали ті мікрооб'єкти, які розташовувалися поблизу водойм: поля, пасовища, лани, ліси, зарості і т. ін.

ПИСАНА. *Писана* — річка в Українських Карпатах, у межах Турківського району Львівської області; права притока Яблуньки (басейн Стрию) → *Вище Писаної* — потік (с. Нижня Яблунька).

СЯН. *Сян* — річка в Україні (Турківський район, Львівська область) та Польщі; найбільша карпатська (права) притока Вісли (басейн Балтійського моря) → *Сянське* — ліс (с. Верхня Яблунька).

ЯБЛУНЬКА. *Яблунька* — річка в Україні, в межах Турківського району Львівської області; ліва притока Стрию (басейн Дністра) → *Коло Яблуньки* —

пасовище (с. Нижня Яблунька).

Під час аналізу відтопонімних мікротопонімів Західної Турківщини було виявлено 3 найменування, мотивувальною базою для яких стали назви локальних водних об'єктів.

Висновки до 2 розділу

Мікротопоніми Західної Турківщини — надзвичайно цікавий пласт української онімної лексики. Мотивувальними базами для творення місцевих мікротопоназв стали різні тематичні групи апелювальної лексики (загальних назв), а також оніми (власні назви).

Мікротопоніми, мотивовані орографічною термінологією, поєднують назви позитивних (*Горб*), негативних (*Завалина*) форм рельєфу та рівнинних територій (*Ровінь*).

Серед мікротопонімів, мотивованих гідрографічною термінологією, є такі, що утворилися від назв протічних (*Млинівка*), непротічних (*Кирниця*) водних об'єктів, заболочених місць (*Млачка*), а також апелювальної, що характеризують особливості річкового русла (*На Березі*).

Значне місце займають мікротопоназви, мотивовані зоонімною та фітонімною лексикою. Серед них є такі, що походять від назв дерев (*Під Вербами*), кущів (*Малинник*), трав'янистих рослин (*В Жаливах*), найменувань сукупності рослин (*На Запусті*). Є мікротопонім, мотивований назвою тваринного світу (*Кертина*).

Окреме місце посідають найменування, що мотивовані кількісними і якісними характеристиками, — *Великий Лаз*, *Перший Горб*.

Мікротопоніми, мотивовані антропогенною лексикою, відображають особливості різних форм людської діяльності. Серед них виокремлено найменування, утворені землеробською лексикою (*Город*), найменування, утворені лексикою, пов'язаною з тваринництвом (*Між Вигонами*).

Жителі Західної Турківщини активно займалися різними промислами та ремеслами, що активно відображено в місцевій мікротопоніміці: харчовою промисловістю (*Винярня*), лісовим господарством (*Пила*), торгівлею (*Корчма*) тощо.

Релігійна і сакральна лексика відображають вірування місцевого населення Західної Турківщини. Зокрема, назви культових споруд (*Костьол*) і символів християнства (*Хрест*) ставали мотивувальною базою для творення нових мікротопонімів.

Значну групу становлять мікротопоніми, зумовлені соціальними (*Війтівство*) та етнічними (*Циганська Вулиця*) характеристиками місцевого населення.

Деякі найменування безпосередньо пов'язані з назвами споруд різного призначення і їхніх частин — *Будинок, Гатище*; різних типів поселень — *Колонія, Хуторовець*; шляхів сполучення — *Брідки, За Вивозом*.

Другу групу мікротопонімів становлять відонімні найменування, серед яких — відантропонімні та відтопонімні назви.

Відантропонімні мікротопоніми Західної Турківщини утворювалися від особових імен людей (*Васильків Потік*) і прізвища (*Гамашів Потік*).

Відтопонімні мікротопоніми мотивувалися назвами ойконімів (*Боринський Верх*), мікротопонімів (*За Поток*), гідронімів (*Коло Яблуньки*).

ВИСНОВКИ

Мікротопонімія – це об'ємний пласт топонімії, який включає ряд малих географічних об'єктів, розташованих у межах певних населених пунктів: назви частин населених пунктів; назви меж між населеними пунктами тощо; назви шляхів сполучення; найменування малих географічних об'єктів, які пов'язані безпосередньо з господарською діяльністю людей; назви рослинного покриву; назви, які пов'язані з особливостями місцевого рельєфу: яри, гори, пагорби, рівнини і т. ін.; назви малих водойм; назви місцевих будівель і споруд.

Мікротопоніми мають власні **мовні** (тісний зв'язок із топонімами та загальними назвами (здебільшого географічною термінологією), вплив діалектизмів та іншомовних слів, тісний зв'язок з онімами, велика кількість назв-орієнтирів, різноманітність словотворчих формантів, використання (мікро)топоніміїної метафори і метонімії, уживання мікротопонімів у переносному значенні) та **позамовні** (переважна обмеженість функціонування мікротопонімів, переважна короткотривалість існування більшості мікротопонімів, самооновлення мікротопоніміїної системи та її залежність від різних чинників, функція реалістичної характеристики географічних об'єктів) ознаки.

Мікротопоніми неодноразово були об'єктом наукових студій. Ранні праці з дослідження мікротопонімікону належали відомим історикам, етнографам, краєзнавцям: М. Кордубі, М. Максимовичу, Л. Похилевичу, М. Сумцову та ін. Активне зацікавлення вивченням мікротопонімікону розпочинається в другій половині ХХ ст. Мікротопоназви в діахронному аспекті опрацьовували В. Баньої, Л. Білінська, О. Василик, О. Лужецька, О. Мосур, Н. Сокіл, І. Чеховський. На регіональному рівні мікротопоніми досліджували Т. Поляруш, Є. Черепанова, Я. Пура, О. Михальчук, Н. Лісняк, Р. Ляшенко, О. Заїнчковська, Н. Яніцька, Н. Бицко, Н. Вебер, І. Ординська та ін. В останні десятиліття український мікротопонімікон є об'єктом лексикографічного опрацювання.

Комплексний аналіз мотивувальної бази мікротопонімії Західної Турківщини дає підстави стверджувати, що найменування дрібних географічних об'єктів утворилися насамперед від апелювальної лексики, зрідка – від онімної (відповідно 250 і 52 найменування). Загалом було зібрано і опрацьовано 302 одиниці у 4 населених пунктах Самбірського (раніше Турківського) району: Верхньому Турові, Нижньому Турові, Верхній Яблунці, Нижній Яблунці.

Серед мікротопонімів, мотивованих орографічною термінологією, є назви позитивних (*Грунь*), негативних (*Долина*) форм рельєфу та рівнинних територій (*Лука*).

Мікротопоніми, мотивовані гідрографічною термінологією, поєднують назви протічних протічних (*Річище*), непротічних (*Ставок*) водних об'єктів, заболочених місць (*Мочарка*), а також апелювальної, що характеризують особливості річкового русла (*Набережна*).

Значне місце займають мікротопоназви, мотивовані зоонімною та фітонімною лексикою. Серед них є такі, що походять від назв дерев (*Дубики*), кущів (*Чорничник*), трав'янистих рослин (*Під Щавлями*), найменувань сукупності рослин (*Ліс*). Є мікротопонім, мотивований зоолексею (*Кертина*).

Окреме місце посідають найменування, що мотивовані кількісними і якісними характеристиками — *Другий Горб*, *Зелений Полянець*.

Мікротопоніми, мотивовані антропогенною лексикою, відображають особливості різних форм людської діяльності. Серед них виокремлено найменування, утворені землеробською лексикою (*Город*), лексикою тваринництва (*Між Вигонами*).

Жителі Західної Турківщини активно займалися різними промислами та ремеслами, що активно відображено в мікротопонімії: харчовою промисловістю (*Гуральня*), лісовим господарством (*Пилорама*), торгівлею (*Корчма*) тощо.

Релігійна і сакральна лексика відображають релігійні вірування місцевого

населення Західної Турківщини. Зокрема, назви культових споруд (*Каплиця*) і символів християнства (*Хрест*) ставали мотивувальною базою для творення нових мікротопонімів.

Значну групу становлять мікротопоніми, зумовлені соціальними (*Плебаня*) та етнічними (*Польський Цвинтар*) характеристиками місцевого населення.

Деякі найменування безпосередньо пов'язані з назвами споруд різного призначення і їхніх частин — *Ферма*; різних типів поселень — *Хуторовець*; шляхів сполучення — *Брідки*.

Другу групу мікротопонімів становлять відонімні найменування, серед яких — відантропонімні та відтопонімні назви.

Відантропонімні мікротопоніми Західної Турківщини уторювалися від особових імен людей (*Настунин Город*) і прізвищами (*Бадівська Яма*).

Відтопонімні мікротопоніми мотивувалися назвами ойконімів (*Границя Присліпська*), мікротопонімів (*На Колонії*), гідронімів (*Вище Писаної*).

Мікротопонімія Турківщини ще не була об'єктом комплексних наукових досліджень у синхронному аспекті. У перспективі вбачаємо розширення ареалу досліджуваних мікротопоназв до меж колишнього Турківського району. Предметом подальших потенційних наукових досліджень вважаємо лексико-семантичний, структурно-словотвірний, лінгвокультурологічний, етнолінгвістичний аналіз мікротопонімікону регіону. Отримані результати можна використати для створення спеціалізованих лексикографічних праць, регіонального атласу мікротопонімів Львівської області, монографій тощо. Фіксація цих назв актуальна, тому що вони часто можуть змінювати свою форму, замінюватися іншими назвами або й узагалі зникати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Адамовіч Я. Мікратапанімічныя назвы / Я. Адамовіч. Мінск: Вышэйшая школа, 1971. 112 с.
2. Академічний тлумачний словник української мови в 11 томах. Київ: Наукова думка, 1970-1980.
3. Бабічева О. Назви земельних ділянок Деснянсько-Сеймського межиріччя і їх відображення в мікротопонімії // Питання історичної ономастики України. Київ: Наук. Думка, 1994. С. 151–157.
4. Банк М. Спостереження над мікрогідронімією східного Закарпаття // Питання гідроніміки: матеріали III Республіканської ономастичної (гідронімічної) наради / відп. ред. К. К. Цілуйко. Київ: Наук. Думка, 1971. С. 61–68.
5. Баньої В. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Ужгород, 2015. Вип. 20. С. 15–19.
6. Баньої В. Мікротопоніми басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2009. 23 с.
7. Беценко Т. Вступ до топоніміки: навчальний посібник. Суми, 2019. 150 с.
8. Бицко Н. Мікрогідронімія Тернопільщини (назви непротічних вод): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Чернівець. нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2012. 20 с.
9. Білінська Л. Деривати морфологічного способу словотвору у мікротопонімії Покуття // Рідне слово в етнокультурному вимірі. Тернопіль, 2012. С. 28-36.
10. Білінська Л. Формування мікротопонімії Покуття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / ДВНЗ “Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника”. Івано-Франківськ, 2012. 17 с.
11. Василик О. Мікротопонімія Уманщини XVII–XI ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук 10.02.01 / Донецький нац. ун-т. Вінниця, 2015. 20 с.
12. Габорак М. Гідронімія Івано-Франківщини: етимологічний словник-

- довідник. 2-ге вид., доп., переробл., уточн. Івано-Франківськ: Місто–НВ, 2010. 561 с., [8] арк. іл.
13. Габорак М. Назви гір і полонин Івано-Франківщини: словник-довідник. 2-ге вид., доп., уточн. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2008. 498 с.
14. Габорак М. Топонімія Галицької Гуцульщини: етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. 655 с.
15. Габорак М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій: етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 932 с.
16. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
17. Горпинич В. Сучасні словотворчі тенденції в розвитку мікрогідронімії Сумщини (Назви ставків) // Питання гідроніміки: матеріали III Республіканської ономастичної (гідронімічної) наради. Київ: Наук. Думка, 1971. С. 99–104.
18. Гулик О. Фітомікротопоніми півночі Львівщини // Ономастичні науки. Київ, 2009. С. 29-35.
19. Гумецька Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. Київ: Вид-во Акад. наук УРСР, 1958. 298 с.
20. Данилюк О. Географічна термінологія Волині: автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова”. Київ, 2000. 18 с.
21. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для ‘витоку, початку, вершини річки’ // Slavica. Дебрецен, 1968. Т. VII. С. 61–68.
22. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для ‘острова на річці’ // Studia Slavica. Будапешт, 1966. Т. XII. С. 103–113.
23. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для гирла, устя річки // Onomastica. Pismo poświęcone nazewnictwu geograficznemu i osobowemu. 2. Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1970. Rocz. XV. Zesz. 1. S. 125–142.
24. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для притоки річки // Slavia Orientalis. Варшава, 1968. Т. XVII. С. 297–303.

25. Заінчковська О. Мікротопонімія південно-східного Поділля (на матеріалі Кіровоградської області): автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Олена Віталіївна Заінчковська. Кіровоград, 2009. 20 с.
26. Карпенко О. Мікротопонім // Українська мова. Енциклопедія. Київ, 2004. С. 345.
27. Карпенко Ю. Свойства и источники микропонимии / Ю. Карпенко // Микропонимия. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1967. С. 15–22.
28. Климкова Л. Нижегородская микропонимия в языковой картине мира: автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.01. Москва, 2008. 65 с.
29. Ковалик І. До упорядкування системи українських ономастичних термінів // Ковалик І. Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці. Частина II. / [упоряд. З. Терлак]. Львів – Івано-Франківськ, 2008. С. 342–350.
30. Кордуба М. Земля свідком минулого. Географічні назви як історичне джерело. Львів: Друкарня наук ім. Т. Г. Шевченко, 1924. 14 с.
31. Кордуба М. Потреба організації збирання географічних назв // Кордуба Мирон. Вибрані статті / упоряд., переклад: Н. Ткачова, О. Ткачова. Тернопіль: [б.в.], 2011. С. 118–124.
32. Кордуба М. Що кажуть нам назви осель? Львів: Вид-во «Наша Батьківщина», 1938. 22 с.
33. Купчинська З. Дещо з мікротопонімії Карпатського регіону // Студії з ономастики та етимології / відп. ред. О. П. Карпенко. Київ: НАНУ, 2004. С. 107–113.
34. Купчинська З. Назви на -ич-і та -ан-и: від етнонімів до мікротопонімів // Студії з ономастики та етимології / відп. ред. О. П. Карпенко, В. П. Шульгач. Київ: Кий, 2012. С. 131–140.
35. Купчинська З. Програма для збирання мікротопонімії та географічної номенклатури. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2000. 22 с.
36. Лісняк Н. Мікротопонімія Західного Поділля: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ужгород. нац. ун-т. Ужгород, 2004. 20 с.

37. Лужецька О. Мікротопонімія Південно-Західного Опілля: автореф. дис. ... канд. філол. наук 10.02.01 / ДВНЗ “Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника”. Івано-Франківськ, 2015. 20 с.
38. Ляшенко Р. Мікротопонімія Кіровограда: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2008. 19 с.
39. Максимович М. Откуда идет Русская земля, по сказанию и по другим старинным писаниям русским // Максимович М. Собрание сочинений: у 3 т. Київ: [б.и.], 1876. Т. 1. С. 3–93.
40. Мельничук О. Топоніміка Кодимського району Одеської області. — *Мовознавство*. 1957. С. 52-61.
41. Михальчук О. Мікротопонімія Підгір'я : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова”. Київ, 1998. 16 с.
42. Мосур О. Йосифінська та Францисканська метрики як джерело вивчення мікротопонімії // Дослідження з лексикології і граматики української мови: зб. наук. пр. / за ред. проф. І. Попової. Дніпропетровськ, 2014. Вип. 15. С. 58–66.
43. Мосур О. Мікротопонімія кінця XVIII – початку XIX століття: Самбірський циркул: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2019. 23 с.
44. Мосур О. Поняття «мікротопонім»: зміст та ознаки (на матеріалі історичної мікротопонімії Самбірського циркулу) // Народознавчі зошити. № 5 (149). Львів, 2019. С. 1239–1245.
45. Насакіна С. Методи ономастичного дослідження // Записки з ономастики. Одеса, 2018. Вип. 21. С. 178–184.
46. Никонов В. Научное значение микропонимии // Микропонимия. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1967. С. 5–14.
47. Німчук В. Українська ономастична термінологія (Проект) // Повідомлення української ономастичної комісії (відп. ред. К. К. Цілуйко). Київ : Наукова думка, 1966. С. 24-43.
48. Ординська І. Мікротопонімія Північної Хмельниччини: автореф. дис. ...

- канд. філол. наук: 10.02.01 / Донецький національний університет ім. Василя Стуса. Вінниця, 2020. 18 с.
49. Павликівська Н. Географічні терміни в мікрогідронімії Поділля (назви водоймищ) // Питання історичної ономастики України. Київ: Наук. думка, 1994. С. 83–90.
50. Пежинська О. Аспекти методології ономастичних досліджень // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського, серія: Філологія. Соціальні комунікації. - Том 30 (69), № 2, Ч. 1. Київ, 2019. С. 161–165.
51. Подольская Н. Вопросы исследования микропонимии // Питання ономастики: матеріали II Республіканської наради з питань ономастики. Київ: Наук. Думка, 1965. С. 209–214.
52. Поляруш Т. І. З історичної мікротопонімії північно-східного Лівобережжя (лексико-семантичні моделі) // Питання історичної ономастики України. Київ: Наук. Думка, 1994. С. 131–139.
53. Поляруш Т. Мікротопонімія як клас онімів: обсяг, особливості функціонування та структури // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград, 2005. Вип. 59. С. 152–162.
54. Поляруш Т. Сравнительное исследование словообразования гидронимии, микропонимии и ойконимии (на материале топонимии северовосточного Левобережья Украины): автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.661 / Инст. языковедения им. А.А. Потебни АН УРСР. Киев, 1971. 24 с.
55. Посацька-Черняхівська Є. Географічні назви, пов'язані з іменами людей, їх прізвищами і прізвиськами (із спостережень над топонімією Львівщини) // Мовознавство. 1957. Т. XIV. С. 23–28.
56. Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2011. 21 с.
57. Пура Я. Походження назв територіальних мікрооб'єктів Рівненщини. — Рівне: [б.в.], 1990. Т. 1. А–З. 206 с.
58. Сказания о населенных местностях Киевской губернии или Статистические,

- исторические и церковные заметки о всех деревнях, селах, местечках и городах, в пределах губернии находящихся / собрал Л. И. Похилевич; ред. рада: О. В. Пшонківський, О. В. Стародуб, Є. А. Чернецький. Біла Церква: Видав. О. В. Пшонківський, 2007. + 642 с.: іл., факс. Київ, 1864. XXII. 764 с.
59. Словник лінгвістичних термінів [Текст] / Є. В. Кротевич, Н. С. Родзевич ; загал. ред. Є. В. Кротевича ; АН УРСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : АН УРСР, 1957. 236 с.
60. Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина / [уклад. І. Железняк та ін.; під ред. О. Карпенко]. Київ, 2004. 448 с.
61. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель : у 2 т. / упоряд. Г. Аркушин. Луцьк, 2006-2007.
62. Словник мікротопонімії Черкащини / укл. Т. О. Гаврилова, З. М. Денисенко. Черкаси: Вид. В. Ю. Чабаненко, 2010. 494 с.
63. Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ, 2012. 256 с.
64. Слюзар Н. Мікротопоніми як окремий клас онімів // Українознавчі студії. Івано-Франківськ, 2019. С. 118–128.
65. Сокіл Н. Відонімні мікротопоніми Сколівщини // Наукові записки. Тернопіль, 2005. С. 117-128.
66. Сокіл Н. Мікротопонімія Сколівщини / Н. Сокіл. Львів : Афіша, 2008. 205 с.
67. Сокіл-Клепар Н. Мікротопоніми крізь призму когнітивної науки // Когнітологія в системі гуманітарних наук: зб. наук. праць. Полтава, 2013. Вип. 2. С. 62-67.
68. Сокіл-Клепар Н. Основні засади творення мікротопонімів // Народознавчі зошити. № 5 (149). Львів, 2019. С. 1233–1238.
69. Сокіл-Клепар Н. Сакральна мікротопонімія в українському ономастиконі // Народознавчі зошити. № 4. Львів, 2014. С. 771-777.
70. Сумцов Н. Ф. Мѣстные названія въ украинской народной словесности.

- Київ: Изданіе редакції «Кіевской Старины», 1886. 34 с. (Відбитка з: Киевская старина. 1886. № 10)
71. Суперанская А. В. Микротопонимия, макротопонимия и их отличие от собственно топонимии // Микротопонимия: тезисы совещания. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1964. С. 6–9.
72. Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.
73. Торчинський М. Денотатно-номінативна структура топонімікону української мови // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Вип. 356–359. Чернівці, 2007. С. 375 – 379.
74. Українська мова. Енциклопедія. Видання третє, зі змінами і доповненнями. К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007.
75. Черепанова Е. Микротопонимия Черниговско-Сумского Полесья / Е. Черепанова. Сумы, 1984. 456 с.
76. Черепанова Е. Народная географическая терминология Чернигово-Сумского Полесья. Сумы: Изд-во Сум. гос. Ун-та, 1984. 274 с.
78. Черняховская Е. Основные черты топонимики Львовской области // Доклады и сообщения Львовского отдела Географического общества УССР за 1975 г. Львов, 1975. Вып. 5. С. 99–104.
79. Черняховская Е. Топонимия Львовщины: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Львов. гос. ун-т. Львов, 1966. 20 с.
80. Черняховская Е. Этнические названия в ономастике // Доклады и сообщения Львовского отделения Географического общества УССР за 1966 г. Львов, 1969. С. 139–142.
81. Чеховський І. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології) : автореф. дис. ... канд. істор. наук : спец. 07.00.01 “Історія України” / Ігор Григорович Чеховський. Чернівці, 1996. 24 с.
82. Чучка П. Сліди Дажбога в мікротопонімії Ужгорода // Питання історичної

ономастики України. Київ: Наук. Думка, 1994. С. 166–169.

83. Чучка П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник // П. Чучка; науковий редактор В. Німчук. Львів: Світ, 2005. XLVIII, 701, [1] с.

84. Яніцька Н. Онімний фрагмент мовної картини світу (на матеріалі мікротопонімії центральних та східних районів Львівщини) // Наукові праці. Миколаїв, 2009. С. 103–107.

85. Яніцька Н. Мікротопонімія центральних та східних районів Львівської області: автореф. дис. ... канд. філ. наук: 10.02.01 / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2012. 18 с.

86. Янчишина Я. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 — українська мова / Донецький національний університет ім. Василя Стуса. Вінниця, 2021. 296 с.

87. Янчура Д. Функційне навантаження онімів та проблема становлення метамови літературної ономастики // Лінгвістичні дослідження. Харків, 2018. С. 108–112.

88. Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny. Kraków, 1950. 264 s.

89. Rudnicki J. Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny. Lwów, 1939. 248 s.

90. Stiber Zd. Toponomastyka Łemkowszczyzny. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 1949. № 6. Cz. II. Nazwy terenowe. 114 s.

ДОДАТОК А

РЕСПОНДЕНТИ

Будз Анна Ільківна, 1937 року народження, освіта загальна середня, пенсіонерка, жителька села Нижньої Яблуньки.

Годованець Анна Ільківна, 1943 року народження, освіта середня спеціальна, пенсіонерка, жителька села Нижньої Яблуньки.

Даньків Михайло Ігнатович, 1968 року народження, освіта вища, начальник ЕЧЕ 28-29 Самбірської дистанції електропостачання ПАТ Українська залізниця, житель села Нижнього Турова.

Зелінка Федір Степанович, 1968 року народження, освіта середня спеціальна, помічник лісничого, житель села Верхньої Яблуньки.

Куприч Марія Михайлівна, 1962 року народження, освіта вища, староста і жителька села Нижньої Яблуньки.

Куприч Ольга Богданівна, 1947 року народження, освіта загальна середня, пенсіонерка, жителька села Нижньої Яблуньки.

Мишковський Володимир Васильович, 1963 року народження, освіта вища, завідувач Народного Дому села Нижньої Яблуньки.

Семків Єва Василівна, 1962 року народження, освіта вища, староста і жителька села Верхньої Яблуньки.

Січак Іван Миколайович, 1963 року народження, освіта вища, директор Верхньоаблунського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів, житель села Верхньої Яблуньки.

Шкрамко Петро Іванович, 1977 року народження, освіта вища, староста і житель села Нижнього Турова.

Шукост Єва Федорівна, 1962 року народження, освіта загальна середня, пенсіонерка, жителька села Верхньої Яблуньки.

ДОДАТОК Б

РЕЄСТР МІКРОТОПОНІМІВ

- Ко'ло Старо'ї Ха'ти* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Пе'рший Горб* — горб (с. Нижня Яблунька).
- Адамівський Горб* — горб (с. Нижня Яблунька)
- Баю'ра* — потік (с. Верхня Яблунька)
- Бе'рег Кам'яни'стий* — берег (с. Верхня Яблунька)
- Бережки'* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Берез'и (Бері'зки)* — ліс (с. Нижня Яблунька)
- Бере'зник* — ліс (с. Верхня Яблунька)
- Бе'скид* — горб (с. Нижній Турів)
- Бе'скид* — поле (с. Верхній Турів)
- Бі'ля Кирни'чки* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Болоті'ще* — джерело (с. Верхня Яблунька)
- Боло'то* — потік (с. Нижня Яблунька)
- Бо'ринський Верх* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Брід* — стежка (с. Нижня Яблунька)
- Брі'дки* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Буди'нок* — будинок вчителів (с. Нижня Яблунька)
- Буди'нок Культу'ри* — народний дім (с. Нижня Яблунька)
- Буки'* — ліс (с. Нижній Турів)
- Буковина'* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- В Баді'вській Ямі* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- В Доли'ні* — кут села (с. Нижня Яблунька)
- В Жали'вах* — зарості (с. Нижня Яблунька)
- В За'городі* — поле (с. Нижня Яблунька)
- В Ки'черці* — поле (с. Нижня Яблунька)

- В Ла'зі* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- В Мі'рках* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- В Новині'* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- В Парини'ні* — лан (с. Нижня Яблунька)
- В Пру'тиках* — поле (с. Нижня Яблунька)
- В Саді'* — сад (с. Нижня Яблунька)
- В Смерічка'х* — поле (с. Верхня Яблунька)
- В Ялі'вцях* — зарості (с. Нижня Яблунька)
- Вали'* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Васи'льків По'тік* — потік (с. Верхня Яблунька)
- Васильо'ва Сту'дня* — криниця (с. Нижня Яблунька)
- Вели'кий Лаз* — лаз (с. Нижня Яблунька)
- Вепри'на* — зарості (с. Верхня Яблунька)
- Вербина'* — зарості (с. Верхній Турів)
- Ве'рхній Кіне'ць* — присілок (с. Нижня Яблунька)
- Верхови'нка* — потічок (с. Нижня Яблунька)
- Ви'віз* — стежка (с. Верхня Яблунька)
- Ви'гін* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Виня'рня* — винарня (с. Нижня Яблунька)
- Вир'х* — пагорб (с. Нижня Яблунька)
- Висо'ка* — гора (с. Верхній Турів)
- Висо'кий* — верх (с. Верхня Яблунька)
- Висо'кий Горб* — горб (с. Нижня Яблунька)
- Ви'токи* — потік (с. Нижній Турів)
- Ви'ще Пе'чища* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Ви'ще Пи'саної* — потік (с. Нижня Яблунька)
- Війті'вство* — присілок (с. Верхня Яблунька)
- Війті'вський Млин* — млин (с. Верхня Яблунька)
- Ві'кторова Пилора'ма* — пилорама (с. Нижня Яблунька)

- Гамаши'в По'тік* — потік (с. Нижня Яблунька)
- Гірське'* — пагорб (с. Нижня Яблунька)
- Глибо'кий По'тік* — потік (с. Нижня Яблунька)
- Гора'* — пагорб (с. Верхня Яблунька)
- Горб* — горб (с. Нижня Яблунька)
- Го'рбик* — пагорб (с. Верхня Яблунька)
- Горби'ще* — горб (с. Нижній Турів)
- Горо'д* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Горо'д* — поля (с. Верхній Турів), *Городиць* — лан (с. Верхня Яблунька)
- Городи'ще* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Граб'я'* — зарості (с. Верхня Яблунька)
- Граби'ська* — зарості (с. Нижня Яблунька)
- Грани'ця Бо'ринська* — межа села (с. Нижня Яблунька)
- Грани'ця Прислі'пська* — межа села (с. Верхня Яблунька)
- Грани'ця Соколі'цька* — межа села (с. Нижній Турів)
- Грани'ця Турча'нська* — межа села (с. Нижня Яблунька)
- Гребе'лька* — потік (с. Нижня Яблунька)
- Гри'бінь* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Гроби'ще* — яр (с. Нижній Турів)
- Грома'дське* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Грушки'* — сад (с. Нижня Яблунька)
- Гура'льня* — гуральня (с. Нижній Турів)
- Грунт* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Грунти'ще* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Дани'лівський Лаз* — Лаз (с. Нижній Турів)
- Дани'лків Горб* — горб (с. Нижній Турів)
- Двори'ще* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Дем'я'нів Лаз* — лаз (с. Верхній Турів)
- Джере'льце* — джерело (с. Верхня Яблунька)

- Дибри'ська* — дебра (с. Нижній Турів)
- Ди'бря (Дибрь)* — дебра (с. Нижня Яблунька)
- Діл* — поле (с. Верхня Яблунька)
- До'вга Поля'на* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- До'вге* — поле (с. Верхня Яблунька)
- До'вгий Горб* — горб (с. Нижній Турів)
- До'вгий По'тік* — потік (с. Верхній Турів)
- Доли'на* — ліс (с. Нижня Яблунька)
- Доли'ни* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Доли'нка* — поле (с. Нижній Турів)
- Долинки'* — дебра (с. Верхня Яблунька)
- Доли'нське* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Дру'гий Горб* — горб (с. Нижня Яблунька)
- Ду'бики* — поле (с. Нижня Яблунька)
- За Верхо'м* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- За Ви'возом* — поле (с. Нижня Яблунька)
- За Гре'блею* — поле (с. Верхня Яблунька)
- За Гроба'ми* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- За Мосто'м* — поля (с. Нижня Яблунька)
- За Пото'ком* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- За Ріко'ю* — поля (с. Верхня Яблунька)
- За Ста'йнев* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- За'гін* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Заго'ни* — поля (с. Нижня Яблунька)
- За'города* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- За'кіпці* — кут села (с. Нижня Яблунька)
- Запові'дник* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- За'пусти* — лан (с. Нижня Яблунька)
- Заріча'нське* — пасовище (с. Нижня Яблунька)

- Зарі'ччя* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Зарі'ччя* — поле (с. Нижній Турів)
- Зеле'на* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Зеле'ний Поля'нець* — лан (с. Верхня Яблунька)
- Зру'би* — зруб (с. Верхня Яблунька)
- Іва'нкова Пло'ща* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Калю'жа* — джерело (с. Нижня Яблунька)
- Кана'л* — канал (с. Нижня Яблунька)
- Кана'лець* — потік (с. Верхня Яблунька)
- Капли'чка* — каплиця (с. Нижня Яблунька)
- Ка'ролів Ліс* — ліс (с. Нижня Яблунька)
- Квичі'вський Горб* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Кертиня'* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Кирни'ця* — криниця (с. Нижня Яблунька)
- Кита'йський Горб* — горб (с. Нижня Яблунька)
- Ки'чара* — ліс (с. Верхній Турів)
- Ки'чера* — ліс (с. Нижній Турів)
- Ки'чирка* — лісок (с. Нижня Яблунька)
- Кінці'* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Кли'ни* — лан (с. Верхня Яблунька)
- Кли'нчик* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ковба'ня* — потік (с. Нижній Турів)
- Ко'ло Ви'току* — поля (с. Нижній Турів)
- Ко'ло Грани'ці Турча'нської* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Дзвіни'ці* — поле (с. Верхня Яблунька).
- Ко'ло Зага'ти* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Зато'ки* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Корчми'* — потік (с. Верхня Яблунька)
- Ко'ло Костьо'лу* — кладовище (с. Нижня Яблунька)

- Ко'ло Пека'рні* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Пилора'ми* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Півни'ці* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Підста'нції* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Сте'жки* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Ко'ло Фе'рми* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Ха'ти* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Це'ркви* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Чере'шні* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ко'ло Я'блуньки* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- Коло'нія* — присілок (с. Нижня Яблунька)
- Ко'рчі* — зарості (с. Нижня Яблунька)
- Корчма'* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Костьо'л* — каплиця (с. Нижня Яблунька)
- Кри'вий Горб* — горб (с. Нижня Яблунька)
- Кузі'вський Горб* — горб (с. Нижня Яблунька)
- Ла'зи* — лан (с. Нижня Яблунька)
- Лан* — лан (с. Верхня Яблунька)
- Лани'ська* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Лани'ще* — пасовище (с. Нижній Турів)
- Ли'ни* — присілок (с. Нижня Яблунька)
- Липо'вець* — ліс (с. Верхня Яблунька)
- Ліс* — ліс (с. Нижня Яблунька)
- Лі'ски* — ліс (с. Нижня Яблунька)
- Ліщи'на* — зарості (с. Верхній Турів)
- Лози'на* — зарості (с. Верхня Яблунька)
- Лу'ка* — поле (с. Верхній Турів).
- Лу'ки* — лука (с. Нижня Яблунька)
- Лу'чка* — поле (с. Верхня Яблунька)

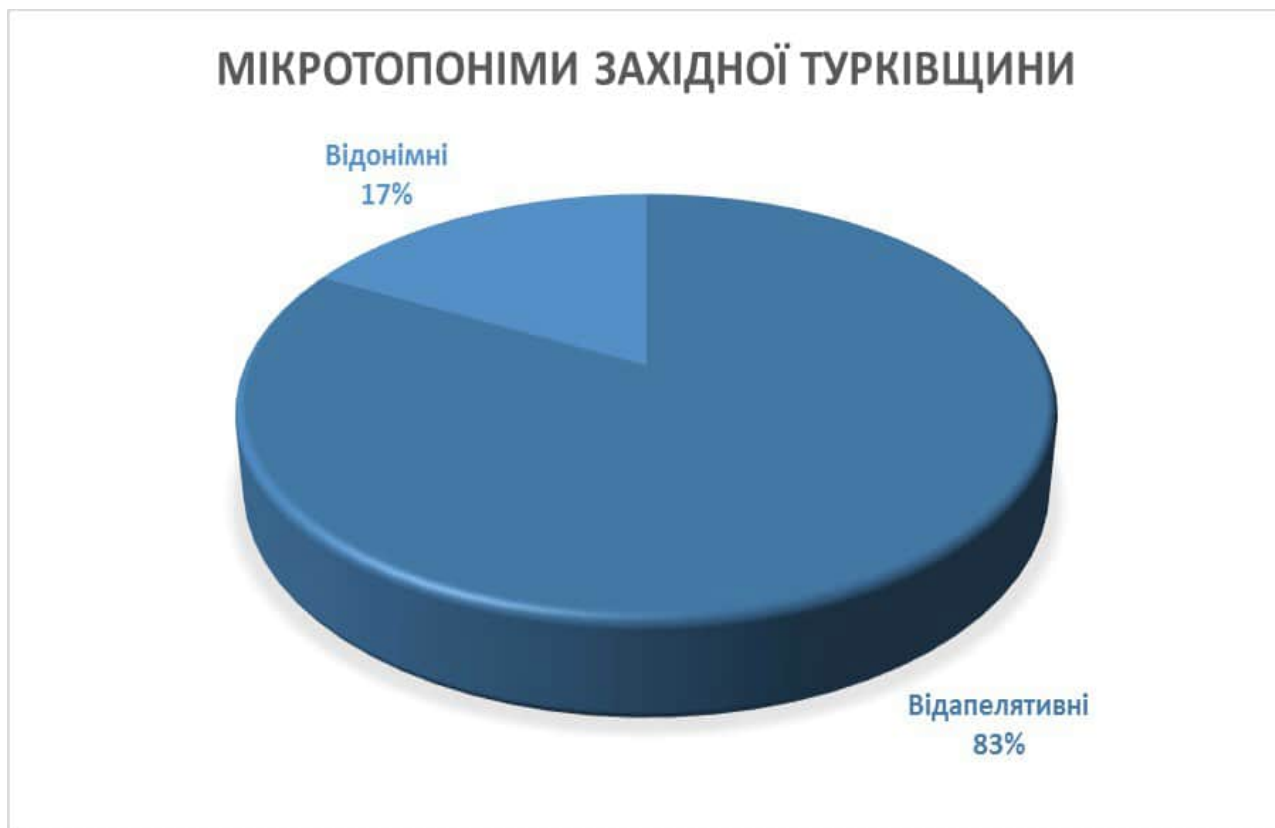
- Ля'хове* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Малини'ська* — зарості (с. Нижня Яблунька)
- Мали'нник* — зарості (с. Верхня Яблунька)
- Мару'син Верх* — верх (с. Нижня Яблунька)
- Ме'жи Сливаря'ми* — лан (с. Нижня Яблунька)
- Між Ви'гонами* — поле (с. Нижній Турів)
- Мла'ка* — потік (с. Нижній Турів)
- Мла'ки* — частина села (с. Верхня Яблунька)
- Мла'чка* — частина села (с. Нижня Яблунька)
- Мли'нівка* — потік (с. Нижній Турів)
- Молда'вська Грани'ця* — межа села (с. Верхня Яблунька)
- Молоді'жна* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Мохи'* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Моча'рка* — потік (с. Нижня Яблунька)
- Мо'чарь* — озеро (с. Нижня Яблунька)
- На Мельнича'нському* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- На Бе'резі* — поля (с. Верхня Яблунька)
- На Бо'риню* — дорога (с. Нижня Яблунька)
- На Ве'ришку* — поле (с. Верхня Яблунька)
- На Го'рбі* — поле (с. Нижня Яблунька)
- На Горі'* — поле (с. Нижня Яблунька)
- На За'пусті* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- На Зарі'ччю* — урочище (с. Нижня Яблунька)
- На Заста'ві* — пасовище (с. Нижній Турів)
- На Зру'бі* — ліс (с. Нижня Яблунька)
- На Ілько'вому* — поле (с. Верхній Турів)
- На Калю'жах* — потік (с. Верхній Турів)
- На Каналі'* — поля (с. Нижня Яблунька)
- На Кли'ні* — пасовище (с. Верхня Яблунька)

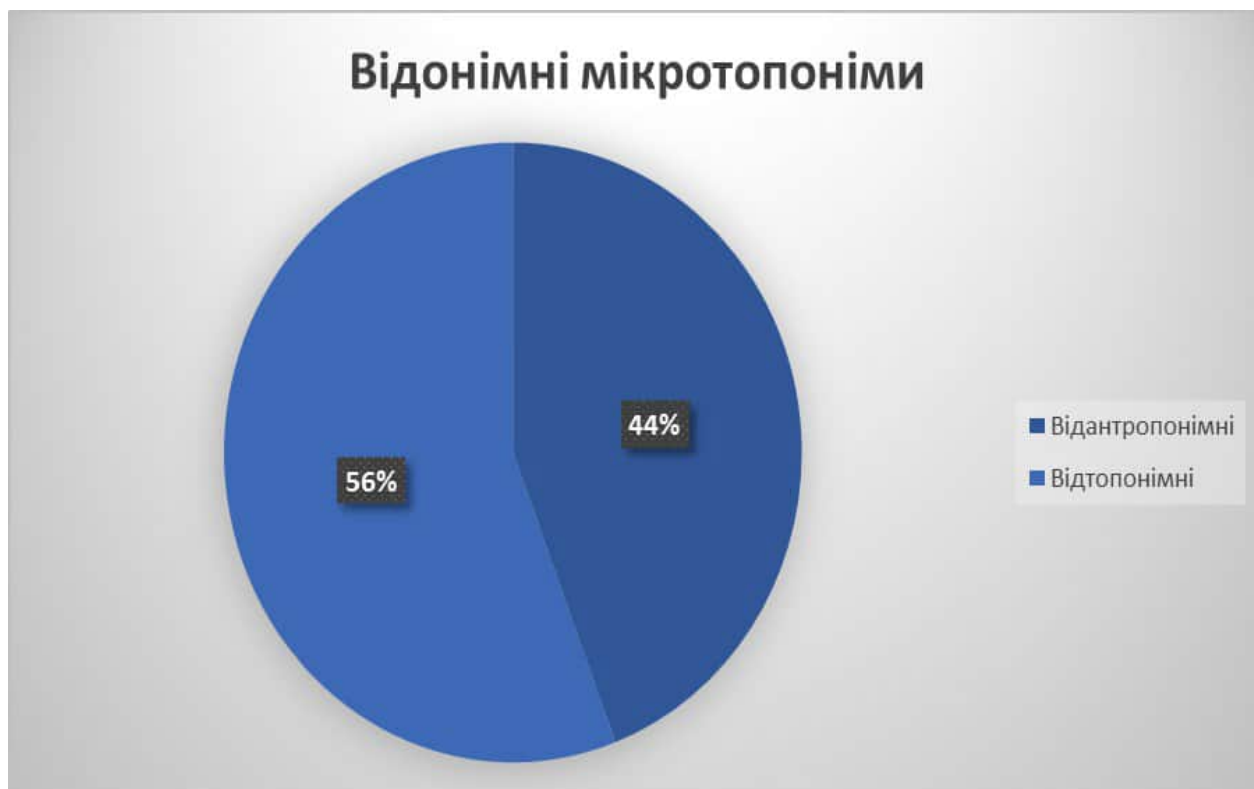
- На Коло'нії* — зупинка (с. Нижня Яблунька)
- На Криво'му Го'рбі* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- На Кру'глим* — поле (с. Нижня Яблунька)
- На Кру'глому Го'рбі* — горб (с. Верхня Яблунька)
- На Лу'зі* — луг (с. Нижня Яблунька)
- На Лу'зі* — присілок (с. Нижня Яблунька)
- На Молоді'жній* — зупинка (с. Нижня Яблунька)
- На Око'пах* — поле (с. Нижня Яблунька)
- На Пе'чищі* — поле (с. Нижня Яблунька)
- На Площа'нському* — поле (с. Нижня Яблунька)
- На Прислі'нському* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- На Розто'ках* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- На Святу' Гору'* — дорога (с. Нижня Яблунька)
- На Скла'ді* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- На Ставка'х* — ставки (с. Нижня Яблунька)
- На Ту'рку* — дорога (с. Нижня Яблунька)
- На Шляхе'тському* — пасовище (с. Нижня Яблунька)
- На Я'ковім Го'рбі* — горб (с. Верхня Яблунька)
- На'бережна* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Насту'нин Горо'д* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ни'ва* — поле (с. Нижній Турів)
- Ни'вки* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Ни'жній Кіне'ць* — присілок (с. Нижня Яблунька)
- Новина'* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Обла'за* — ліс (с. Верхня Яблунька).
- Обла'зки* — зарості (с. Нижня Яблунька)
- О'зеро* — озеро (с. Верхній Турів)
- Око'п* — яр (с. Нижня Яблунька)
- Око'пи* — пагорб (с. Нижня Яблунька)

О'льжина Ста'йка — поле (с. Нижня Яблунька)
Оси'чина — зарості (с. Верхня Яблунька)
Па'влівська Гора' — гора (с. Нижня Яблунька)
Па'влова Сади'ба — садиба (с. Нижня Яблунька)
Парени'на — поле (с. Верхня Яблунька)
Па'сіка — пасовище (с. Верхня Яблунька)
Пеньки' — зарості (с. Верхня Яблунька)
Пи́ла' — присілок (с. Нижня Яблунька)
Пилора'ма — (с. Верхня Яблунька)
Під Бески'дом — поле (с. Нижня Яблунька)
Під Верба'ми — поле (с. Нижній Турів)
Під Го'рбом — поле (с. Нижня Яблунька)
Під Го'рбом — потік (с. Нижня Яблунька)
Під Гру'нем — поле (с. Нижня Яблунька)
Під Грушка'ми — поля (с. Верхня Яблунька)
Під Лі'сом — поля (с. Верхня Яблунька)
Під Обла'зом — поле (с. Верхній Турів)
Під О'сиками — поле (с. Нижня Яблунька)
Під П'я'ним Го'рбом — потік (с. Верхня Яблунька)
Під Сливка'ми — площа (с. Нижня Яблунька)
Під Со'снами — поля (с. Верхня Яблунька)
Під Чере'шнями — поле (с. Верхній Турів)
Під Щавля'ми — пасовище (с. Нижня Яблунька)
Під Яблінька'ми — поле (с. Верхня Яблунька)
Плеба'ня — ліс (с. Нижня Яблунька)
Пло'ща — пасовище (с. Нижня Яблунька)
Пні — ліс (с. Нижня Яблунька)
По'ле — лан (с. Нижня Яблунька)
Полони'нка — пасовище (с. Нижня Яблунька)

По'льський Цви'нтар — цвинтар (с. Нижня Яблунька)
По'руб — зруб (с. Верхня Яблунька)
По'тік — потік (с. Нижня Яблунька)
Потічо'к — потік (с. Верхня Яблунька)
Пото'чина — потік (с. Нижній Турів)
Про'гінь — дорога (с. Нижня Яблунька)
Про'сіка — посіка (с. Нижній Турів)
Пру'ти — зарості (с. Верхня Яблунька)
Рі'чище — потік (с. Нижня Яблунька)
Ро'вінь — поля (с. Верхня Яблунька)
Розто'ка — потік (с. Нижня Яблунька)
Розто'чки — урочище (с. Нижній Турів)
Сашко'ва Кирни'ця — криниця (с. Нижня Яблунька)
Свята' Гора' — гора (с. Нижня Яблунька)
Скали'ська — скелі (с. Верхній Турів)
Сливо'ве — поле (с. Верхня Яблунька)
Смере'чина — ліс (с. Нижня Яблунька)
Соколі'ка — хутір (с. Нижній Турів)
Сосні'вка — ліс (с. Нижній Турів)
Ставо'к — ставок (с. Нижня Яблунька)
Ста'йка — поле (с. Верхній Турів)
Ста'я — пасовище (с. Верхня Яблунька)
Сту'дня — криниця (с. Верхня Яблунька)
Сту'дня — ставок (с. Нижня Яблунька)
Ся'нське — ліс (с. Верхня Яблунька)
Тарна'ва — вулиця (с. Верхня Яблунька)
Тернина' — зарості (с. Нижня Яблунька)
Те'рня — зарості (с. Верхній Турів)
У Дворі' — двір (с. Верхня Яблунька)

- Ха'щі* — лісок (с. Верхній Турів)
- Ха'щів* — зарості (с. Нижня Яблунька)
- Хрест* — фігура (с. Нижня Яблунька)
- Христофо'рова Поса'да* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Хуторо'вець* — потік (с. Нижня Яблунька)
- Цви'нтар* — кладовище (с. Верхня Яблунька, с. Нижня Яблунька)
- Центра'льна* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Цига'нська* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Чере'мха* — зарості (с. Верхня Яблунька)
- Чо'рна Гора'* — гора (с. Нижня Яблунька)
- Чорни'чник* — чорничник (с. Верхня Яблунька)
- Шкільна''* — вулиця (с. Нижня Яблунька)
- Що'вба* — гора (с. Верхній Турів)
- Яблуні'в* — поле (с. Верхня Яблунька)
- Я'блунька* — річка (с. Нижня Яблунька)
- Явори'* — сад (с. Нижня Яблунька)
- Явори'на* — поле (с. Нижня Яблунька)
- Ялі'вці* — ліс (с. Нижня Яблунька)
- Яло'вець* — пасовище (с. Верхня Яблунька)
- Я'цьків План* — поле (с. Верхня Яблунька)

ДОДАТОК В**Додаток до розділу 2. Мікротопоніми Західної Турківщини****Додаток до підрозділу 2.1. Відапелятивні мікротопоніми Західної Турківщини**

Додаток до підрозділу 2.2. Відонімні мікротопоніми Західної Турківщини